

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΓ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1984

ΑΡΙΘ. 22

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἀφρικῆς. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν, Εὐχὲς τῆς Κλεμεντίου θ. Λειτουργίας ὑπὲρ ἐνεργουμένων, φωτιζομένων καὶ μετανοούντων. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἡ ὁδὸς τῆς Θεοτόκου. — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγητοῦ Πανεπ. Θεσσαλονίκης, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Δημ. Σοσθένη Σαβράμη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπ. Κολωνίας, Ἡ κοινωνικὴ διάστασις τῆς νηστείας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ἐπ. Καθηγητοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν, Ἡ τέχνη τῆς ἀγάπης. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἀποπροσανατολισμὸς μικρῶν παιδιῶν στὴν κίνησι τοῦ Κρίσνα. — Βασ. Μουστάκη, Οἱ ὄθλοι τοῦ Σαμφῶν. — Δ. Φερούση, Ραδιόφωνο καὶ Ἐκκλησία. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ὁρεσ τῆς Βασιλεύουσας. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἐφημέριοι καὶ ἐνιαῖο μισθολόγιο. — Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασίου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασία 3,
Ζωγράφου. Τηλ. 77.87.978.

Ἡ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Καὶ πάλι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος παροῦσα στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ μεγάλου προβλήματος πείνας καὶ δίψας τῆς Ἀφρικῆς.

Πέντε ἑκατομμύρια δραχμὲς εἶναι τὸ πρῶτο τμήμα τῆς συμβολῆς τῆς σὺν ἀγῶνα πὸν ἄρχισαν Δύση καὶ Ἀνατολὴ γιὰ τὴ διάσωση τῶν λιμοκτονούντων παιδιῶν τῆς Αἰθιοπίας.

Ὁ ἴδιος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, σὲ μιὰ συμβολικὴ τελετὴ, ἔδωσε τὴν ἐπιταγὴ σ' ἓνα μικρὸ Ἀφρικανό, ἀνακοινώνοντας δι' ἡ Ἐκκλησία ἔχει προγραμματίσει τὴν ἀποστολὴ κι ἄλλων χρηματικῶν ποσῶν γιὰ διάσωση παιδιῶν πὸν λιμοκτονοῦν σήμερα στὴν Αἰθιοπία καὶ σ' ἄλλες χῶρες τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου.

Στὴ φωτογραφία, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ καὶ ὁ κ. Ἀριστείδης Μποροδάρας, Γενικὸς Γραμματέας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γιούνισεφ.

ΕΥΧΕΣ ΤΗΣ ΚΛΗΜΕΝΤΙΟΥ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΕΡ ΕΝΕΡΓΟΥΜΕΝΩΝ, ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΟΥΝΤΩΝ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῶν κατηγουμένων, ἀκολουθοῦν οἱ εὐχῆς ὑπὲρ «τῶν ἐνεργουμένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων», ποὺ κορυφώνονται στὴ σχετικὴ εὐχὴ τοῦ ἐπισκόπου, ἡ ὁποία ἀπευθύνεται στὸν Χριστὸ καὶ εἶναι ἀληθινὰ ἔντονος ἐξορκισμὸς, θαυμάσια διατυπωμένος μὲ πλουσιώτατο βιβλικὸ περιεχόμενο: «Καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἐπευχέσθω λέγων: «Ὁ τὸν ἰσχυρὸν δῆσας καὶ πάντα τὰ σκευὴ αὐτοῦ διαρπάσας, ὁ δοὺς ἡμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ¹⁴¹, ὁ τὸν ἀνθρωποκτόνον ὄφιν δεσμώτην παραδοὺς ἡμῖν ὡς στρουθίον παιδίῳ, ὃν φρίττει καὶ τρέμει πάντα ἀπὸ προσώπου δυνάμεώς σου¹⁴², ὁ ρήξας αὐτὸν ὡς ἀστραπὴν ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν¹⁴³...· οὗ τὸ βλέμμα ξηραίνει ἀβύσσους καὶ ἡ ἀπειλὴ τήκει ὄρη καὶ ἡ ἀλήθεια μένει εἰς τὸν αἰῶνα¹⁴⁴, ὃν αἰνεῖ τὰ νήπια καὶ εὐλογεῖ τὰ θηλάζοντα¹⁴⁵, ὃν ὑμνοῦσι καὶ προσκυνοῦσιν ἄγγελοι· ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὄρων καὶ καπνίζονται¹⁴⁶, ἀπειλῶν θαλάσση καὶ ξηραίνων αὐτὴν καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς ἐξερημῶν, οὗ νεφέλαι κονιορτὸς τῶν ποδῶν, ὁ περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης ὡς ἐπ' ἐδάφους¹⁴⁷· μονογενὲς Θεέ, μεγάλου Πατρὸς Υἱέ, ἐπιτίμησον τοῖς πονηροῖς πνεύμασιν καὶ ρῦσαι τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου¹⁴⁸ ἐκ τῆς τοῦ ἀλλοτρίου πνεύματος ἐνεργείας, ὅτι σοὶ δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ διὰ σου τῷ Σῶ Πατρὶ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν»¹⁴⁹.

Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῶν ἐνεργουμένων διὰ τῆς προτροπῆς «προσέλθετε οἱ ἐνεργουμένοι»¹⁵⁰, ἀκούονται οἱ εὐχῆς ὑπὲρ τῶν «φωτιζομένων», δηλ. ὑπὲρ ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πᾶ μνηθῆ στίς οὐσιώδεις χριστιανικὲς ἀλήθειες κι εἶναι ἔτοιμοι νὰ δεχθοῦν τὸ ἱερὸ βάπτισμα. Ἡ Ἐκκλησία εὐχεται «ὅπως ὁ Κύριος καταξιώσῃ αὐτοὺς, μνηθέντας εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ θάνατον, συναναστήναι αὐτῷ καὶ μετόχους

γενέσθαι τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ κοινωνοὺς τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, ἐνώση καὶ συγκαταλέξῃ αὐτοὺς μετὰ τῶν σωζομένων ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ»¹⁵¹. Ἐνάλογο περιεχόμενο ἔχει κι ἡ εὐχὴ τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὸν Θεό, τὸν ἀπροειπόντα διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν τοῖς μουυμένοις Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε¹⁵² καὶ διὰ Χριστοῦ νομοθετήσαντα τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν»¹⁵³.

Μετὰ τὴν ἀπόλυση τῶν «φωτιζομένων» μὲ τὴν προτροπὴ «προέλθετε», ἀκολουθοῦν ὠραιότατες εὐχῆς «ἄπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν», μὲ τίς ὁποῖες παρακαλεῖται «ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς ὅπως ἀποδείξῃ αὐτοῖς ὁδὸν μετανοίας, προσδέξῃται αὐτῶν τὴν παλινφθίαν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν...· καὶ λυτρώσῃται αὐτοὺς ἀπὸ τῆς παγίδος τοῦ διαβόλου¹⁵⁴ ... καὶ ἐξαλείψῃ τὸ κατ' αὐτῶν χειρόγραφον¹⁵⁵ καὶ ἐγγράψῃται αὐτοὺς ἐν βίβλῳ ζωῆς, καθάρῃ δὲ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος¹⁵⁶ καὶ ἐνώση αὐτοὺς ἀποκαταστήσας εἰς τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ποίμνην»¹⁵⁷.

Ἀξιόλογη εἶναι κι ἡ εὐχὴ τοῦ ἐπισκόπου ὑπὲρ τῶν μετανουόντων, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Παντοκράτορ Θεὲ αἰῶνι, Δέσποτα τῶν ὅλων, κτίστα καὶ πρῦτανι τῶν πάντων, ὁ τὸν ἀνθρωπον κόσμον κόσμου ἀναδείξας διὰ Χριστοῦ καὶ νόμον δοὺς αὐτῷ ἔμφυτον καὶ γραπτὸν πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν ἐνθέσμος ὡς λογικὸν καὶ ἀμαρτῶντι ὑποθήκην δοὺς πρὸς μετάνοιαν τὴν σαυτοῦ ἀγαθότητα· ἐπίδε ἐπὶ τοὺς κεκλικότας σοὶ αὐχένα ψυχῆς καὶ σώματος· ... ὁ Νινευιτῶν προσδεξάμενος τὴν μετάνοιαν, ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὁ τὸν υἱὸν προσδεξάμενος τὸν καταφαγόντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀσώτως¹⁵⁸ πατρικοῖς σπλάγχχνις διὰ τὴν μετάνοιαν, αὐτὸς καὶ νῦν πρόσδεξαι τῶν ἱκετῶν σου τὴν μετάνοισιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅς οὐχ ἀμαρτήσεταιί σου¹⁵⁹. ἔὰν γὰρ ἀνομίας παρατηρήσῃ, Κύριε, τίς ὑποστή-

141. Ματθ. ιβ', 29. Λουκ. ι', 19.

142. Πρβλ. Ἰώβ μ', 24.

143. Λουκ. ι', 18.

144. Ψαλμ. ριστ', 2.

145. Ψαλμ. η', 3.

146. Ψαλμ. ργ', 2.

147. Ἰώβ θ', 8.

148. Ψαλμ. η', 7.

149. Ἀποστ. Διαταγαί, βιβλ. Η', κεφ. ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 146.

150. Αὐτόθι.

151. Ἀποστ. Διαταγαί, βιβλ. Η', κεφ. 8, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 146.

152. Ἡσ. α', 16.

153. Ἀποστ. Διαταγαί, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 146-147.

154. Β' Τιμ. β', 26.

155. Κολ. β', 14.

156. Δαν. ιβ', 1. Β' Κορ. ζ', 1.

157. Ἀποστ. Διαταγαί, βιβλ. Η', κεφ. 9, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 147.

158. Α' Τιμ. β', 4. Λουκ. ιε', 13, 20.

159. Γ' Βασ. η', 46.

Η Ω, ΔΗ, ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

3. ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΩΣ ΑΝΤΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΣΙΣ

«Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινότητα
τῆς δούλης Αὐτοῦ».

(B')

Ἡ ταπεινότης, χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Παναγίας Παρθένου, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀρετῶν Τῆς, ὡς «Κεχαριστωμένης» καὶ ἐκλεκτῆς τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὴν ἀρετὴν ὅμως αὐτὴν ἀκούεται εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀντίλογος. Προβάλλουσι πολλοὶ ἔνστασις κατὰ τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῶν θρησκευόντων ἀνθρώπων, ὅτι δῆθεν ἡ θρησκείουσα ψυχὴ καταλαμιδάνεται ἀπὸ τὴν ιδέαν τῆς μικρότητος καὶ ἀναξιοτήτος· καὶ ἔνα αἰσθημα μειονεκτικότητος κυριαρχεῖ εἰς αὐτὴν.

1. εἶναι μία ἀπὸ τὰς μαμφὰς ποὺ ἐπιρρίπτουσι πολλοὶ κατὰ τῆς θρησκευτικότητος. Ἐκτοξεύουσι δηλ. τὴν κατηγορίαν ὅτι δημιουργεῖται δῆθεν εἰς τὸν ταπεινὸν ἄνθρωπον μία συστολή, ἡ ὁποία δὲν τὸν ἀφίνει γὰρ ἀναπτύξῃ τὰς δυνάμεις του καὶ τὰς ἰκανότητάς του, διότι «ὑποβάλλεται» ἀπὸ τὴν ιδέαν ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτε! καὶ εἶναι μόνον διὰ μικρὰ πράγματα...

Ὅταν δὲ μία προσωπικότης, ὅπως ἡ τῆς Παρθένου Μαρίας —προσωπικότης «κ ε χ α ρ ι τ ω μ ε γ η», δηλ. μὲ πολλὰ χαρίσματα— σκέπτεται ὅτι δὲν εἶναι τίποτε περισσότερο παρά μία «ταπεινὴ δούλη», καὶ διὰ τοῦτο αἰσθάνεται ὅτι ὁ Θεὸς «ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινότητα τῆς δούλης Αὐτοῦ», θὰ ἐνομιάζετο, ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι εἰς τὸν εὐσεβῆ ἄνθρωπον ὑποχωρεῖ καὶ ἀποθεῖται κάθε συναίσθη-

σεται; ὅτι παρά Σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστι¹⁶⁰ καὶ ἀποκατάστησον αὐτοὺς τῇ ἀγίᾳ Σου Ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ προτέρᾳ ἀξίᾳ καὶ τιμῇ διὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν...»¹⁶¹.

Μετὰ τὴν προτροπὴν τοῦ διακόνου «ἀπολύεσθε, οἱ ἐν μετανοίᾳ» καὶ «μήτις τῶν μὴ δυναμένων προσελθέτω», μένουσι πιά στή Θεοῦ. Λειτουργία μόνον οἱ πιστοί, γὰρ νὰ λάβουν μέρος στὴν τελεσιουργία τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοῦ. Εὐχαριστίας.

160. Ψαλμ. ραθ', 3, 4.

161. Ἀποστ. Διαταγαί, βιβλ. Η', κεφ. 9, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 147-148.

σος υπάρξεως χαρισμάτων καὶ τονίζεται μόνον ἡ συναίσθησις τῆς ἀναξιοτήτος.

Δὲν εἶναι ὅμως ἔτσι τὰ πράγματα. Βεβαίως ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ σκέπτεται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀδυναμίας του, ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχη τὴν αἴσθησιν τῆς πραγματικότητος. Νὰ αἰσθάνεται τὰς πραγματικὰς του δυνάμεις, διὰ νὰ μὴ εἶναι ἐκτὸς πραγματικότητος. Ἔχει λοιπὸν ὡς κανόνα εἰς τὴν ζωὴν του «μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὅ δει φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν» (Ρωμ. ιβ' 3).

εἶναι δὲ ὠφέλιμον καὶ εὐεργετικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ συναίσθάνεται τὰς ἐλλείψεις του, ὅχι διὰ νὰ ταπεινοφρονῇ ἀπλῶς καὶ νὰ μὴ ὑψηλοφρονῇ με ἀλαξονείαν καὶ αὐταρέσκειαν, ἀλλὰ διὰ νὰ παρακινήται καὶ νὰ προσπαθῇ γὰρ τὰς ἀναπληρώσει.

Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς «πτωχοὺς τῷ πνεύματι» καὶ τοὺς «πειθοῦντας». Καὶ «πτωχοὺς τῷ πνεύματι» ἐννοεῖ αὐτοὺς ποὺ ἔχουσι συγκατατημένην (πτωχὴν) ιδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ δὲν εἶναι ἀπροσγείωτοι καὶ φαντασιόπληκτοι, δὲν ἔχουσι ἀνεδαφικὰς ιδέας, ποὺ ξεπεροῦσι τὰ μέτρα των. «Πειθοῦντας» δὲ ἐννοεῖ ἐκείνους ποὺ λυποῦνται εἰλικρινῶς διὰ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἠθικὰς πτώσεις των. Ἀποβλέπει, μὲ τοὺς μακαρισμοὺς ὁ Κύριος, εἰς θετικὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶναι ἐπόμενον γὰρ προέλθουν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν αὐτογνωσίαν καὶ τὸν αὐτοέλεγχον.

Ὅταν ὁ χριστιανὸς, μὲ φωτισμένην τὴν συνείδησιν, κατανοῇ τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀμαρτίας του, δὲν ὀδηγεῖται εἰς μίαν στείραν καὶ ἄγονον κατήφειαν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν παρηγορεῖται ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ τὴν πίστιν ὅτι «ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμι ἐγώ» (Α' Τιμ. α' 15) καὶ ἐλπίζει ὅτι, ἐφ' ὅσον ἐπικαλεῖται τὴν χάριν καὶ τὸ ἔλεός Του, θὰ λάβῃ «συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων του» ἐξ ἄλλου δὲ ἐνθαρρύνεται ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Κύριος ἐνισχύει τοὺς καλοὺς ἀγωνιστάς, οἱ ὅποιοι, ἀπὸ τὴν διάγνωσιν τῶν ἐλλείψεων, προχωροῦν εἰς τὴν θεραπευτικὴν καὶ ἀκολουθοῦν μίαν δικτηρικὴν καταπολεμησίαν καὶ ὑπερνικήσει αὐτῶν, διὰ νὰ φθάσων εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, γὰρ ἔχουν γὰρ παρουσιάσων, ἀντὶ κακιῶν καὶ ἀδυναμιῶν, ἀντιστοίχους ἀρετάς. Κάθε ἄλλο λοιπὸν παρά μειονεκτικότησα αἰσθάνεται ὁ σεμνὸς καὶ ταπεινὸς χριστιανός. Αἰσιοδοξεῖ σὺν Θεῷ. Διότι γνωρίζει ὅτι «ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πάντοτε ἐστὶν ἐν ἡμῖν» (Ρωμ. ια' 25).

μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται» (Ρωμ. ζ' 10). Καὶ ἐνθ' ἑνας ἄλλος μπορεῖ νὰ συντριβῇ καὶ νὰ «μαραζώσῃ ἀπὸ τὰ δυσάρεστα σημεῖα τῆς προσωπικότητός του, ὁ εὐσυνείδητος χριστιανὸς μπορεῖ νὰ σημειώσῃ νίκας πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς καὶ νὰ λάβῃ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

2. Ἔχει καὶ κοινωνικὰς συνεπειὰς καὶ δικαίωσιν ὁ ταπεινὸς χριστιανός. Δὲν ἐμφανίζει τὸν φαιδρὸν τύπον τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος συνεχῶς περναυτολογεῖ καὶ καμπάζει· καὶ δίδει εἰς τοὺς ἄλλους τὸ δικαίωμα νὰ γελοῦν εἰς βάρος του, διὰ τὰ ἀνύπαρκτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προτερήματα καὶ κατορθώματα καὶ τὰ εὖσημα τοῦ προβάλλει· διὰ τὸν ἑαυτὸν του.

Εἶναι, ἀκόμη, εἰρημικός ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔχει ταπεινὸν φρόνημα. Δὲν εἶναι ὁ φιλόνηκος τύπος, ὁ ὁποῖος, μὲ τὸν ἐγωισμὸν του, δημιουργεῖ ζητήματα καὶ προστριβὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ποῦ ἐγκατιώνονται εἰς τὴν γρόμμην του ἢ τὰς ἐνεργείας του καὶ δὲν ὑποκλίνονται ἐνώπιον τῆς μεγάλῃς ἰδέας ποῦ ἔχει διὰ τὸν ἑαυτὸν του.

Ὁ γνωστὸς φαρισαῖος τῆς παραβολῆς ἔλεγε διὰ τὸν ἑαυτὸν του «ὅτι οὐκ εἰμί τι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων» (Λουκ. ιη' 11)· ἐνθ' ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος θὰ διερωτηθῇ, αὐτοανακρινόμενος καὶ λέγων πρὸς τὸν ἑαυτὸν του· «τί ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαθες; Εἰ δὲ καὶ ἔλαθες, τί καυχᾶσαι· ὡς μὴ λαθών;» (Α' Κορ. δ' 7). Ἄν ἔχῃς χαρίσματα καὶ ἰκανότητες, εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔχει θέσιν ἢ καύχησης. Καὶ ἂν φρονῆς ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔχουν ἐλλείψεις καὶ σὺ εἶσαι τέλειος, αὐτὸ εἶναι ξένον πρὸς τὴν πραγματικότητα. Διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι —καὶ οἱ ἀγιώτεροι— ἔχουν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς πτώσεις των.

Ἄς μὴ μᾶς διαφεύγῃ δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι τὰ τυχὸν ὑπάρχοντα τάλαντα καὶ χαρίσματα ἐπιβάλλουν εἰς τὸν κάτοχον αὐτῶν, ἀντὶ νὰ καυχᾶται δι' αὐτά, νὰ τὰ καλλιεργῇ καὶ νὰ τὰ ἀξιοποιῇ ἐπ' ἀγαθῶν τοῦ συνόλου. (Πρὸβλ. τὸν ἔλεγχον τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον. Ματθ. κε' 24-30).

Ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως ἐνθαρρύνεται ἡ πρωτοβουλία τῆς καλλιεργείας καὶ ἐπαυξήσεως τῶν τάλαντων. Καὶ ἀποτελεῖ εὐγενῆ ὑπέρθασιν τῆς ταπεινώσεως ἢ ἀποστολικῆς σύστασις «Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα»· καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἀκολουθοῦσαν προσθήκην «καὶ ἔτι· καθεὺν ἐπερολήν ὁ δὸν ὑμῖν δεῖκνυμι» (Α' Κορ. ιδ' 31), ποῦ ὑποδεικνύει τὴν ἀγάπην ὡς εὐγενῆ τρόπον ἀξιοποιήσεως τῶν προσόντων ποῦ διαθέτει ὁ καθένας, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνανθρώπων.

Εἴμεθα ὑπεύθυνοι διὰ τὴν προικοδότησιν ποῦ ἐχαίρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν καθένα. Καὶ δὲν πρέπει νὰ διατάξωμεν, ἀπὸ κακῶς νοσημένην ταπεινώσιν, νὰ ἀναλαμβάνωμεν πρωτοβουλίας καὶ καθήκοντα ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν δυνατοτήτων μας. Νὰ ἐνθαρρύνωμεν δὲ καὶ ἄλλους νὰ προχωροῦν μὲ θάρρος εἰς ἀνάληψιν εὐθυνῶν (οἰκογενειακῶν καὶ κοινωνικῶν). Καὶ νὰ τοὺς δίδωμεν τὴν ἀνάλογον θέσιν καὶ τὴν δυνατότητα νὰ συνειδητοποιήσουν

καὶ νὰ ἐξακηύσουν τὰ χαρίσματά των. Ἔτσι ἐνεργεῖ ἡ φωτισμένη χριστιανικὴ συνείδησις. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ὀρθὴ γραμμὴ. Διότι, ὅπως εἶναι σφάλμα νὰ «ὑπερφρονῇ» κανεὶς, εἶναι ἐπίσης σφάλμα ἡ ὑποτίμησις προσώπων μὲ πραγματικὴν ἀξίαν. Τὴν χρυσὴν τομὴν ἀκολουθεῖ ἡ εὐσεβὴς ψυχὴ, ἥτις ἀποδέχεται τὴν κλησίαν τῆς καὶ μεγαλύνει καὶ δοξολογεῖ τὸν Θεόν, μετὰ τῆς Θεοτόκου, «ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινότητα τῆς δούλης Αὐτοῦ».

4. Η ΑΕΙΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΣ

«Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί».

(Α')

Μὲ προφητικὴν ἔμπνευσιν προλέγει ἡ Παναγία Παρθένος, ὅτι θὰ τὴν μακαρίζουν αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἶχε λάβει ἤδη τὸ μήνυμα τοῦ ἀρχαγγέλου, ὅτι μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐγίνετο Μητέρα τοῦ μονογενοῦς Τοῦ Υἱοῦ, ὁ Ὅποιος ἐπρόκειτο νὰ γεννηθῇ ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος. Καί, διὰ τὴν μεγίστην αὐτὴν τιμὴν, ἦτο ἐπόμενον, ὅτι θὰ τὴν μακαρίζουν αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς ἕνα διάλογον πρὸς τὴν συγγενῆ Τῆς Ἐλισάβετ, ἐνθ' ἡ δοξολογεῖ καὶ μεγαλύνει ἡ ψυχὴ Τῆς τὸν Κύριον διὰ τὴν εὐδοκίαν Του, παρεμβάλλει διὰ τὸν ἑαυτὸν Τῆς τὴν πρόρρησιν·

«ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί».

1. Τὸ «ἀπὸ τοῦ νῦν» σημαίνει· ὅτι ἔκαμεν ἤδη τὴν ἀρχὴν ἡ Ἐλισάβετ, καὶ θὰ ἐπακολουθήσουν ἐφεξῆς ἀλλεπάλληλοι δι' Αὐτὴν μακαρισμοί.

Ἴδου οἱ λόγοι τῆς Ἐλισάβετ, τῆς μητρὸς τοῦ Προδρόμου· «μακαρία ἡ πιστεύουσα ὅτι ἔστα· τελεῖωσις τοῖς λελαλημένοισι αὐτῇ παρὰ Κυρίου».

Σὲ μακαρίζω —τῆς λέγει— διότι ἐπίστευσες ἀδιστακτικῶς ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν πλήρως τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα, ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἐλαλήθησαν πρὸς σὲ διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου.

Ἀσφαλῶς δὲ, μέσῃ τῆς, ἡ Ἐλισάβετ ἔκανε μίαν συσχέτισιν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς, ἱερέα Ζαχαρίαν. Εἶχε λάβει καὶ ἐκεῖνος ἕνα θεῖον μήνυμα, διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, ὅτι θὰ ἀποκτήσῃ υἶόν, τὸν μέγαν Πρόδρομον. Ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν ψυχικὴν ἐτοιμότητα νὰ πιστεύσῃ ἀνεπιφυλάκτως «ὅτι ἔσται τελεῖωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου». Καὶ διὰ τὴν δυσπιστίαν του ἐτιμωρήθη μὲ πρόσκαιρον ἀφωνίαν!

Αὐθόρμητος ἔρχεται εἰς τὴν σκέψιν τῆς Ἐλισάβετ ὁ παραλληλισμὸς·

Μία ταπεινὴ Κόρη, ἡ Μικρία, δέχεται· χωρὶς κανένα

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 262)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

429. Στις μεγάλες ὥρες τῆς παρ-
ραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, τῶν
Θεοφανείων καὶ τῆς Μεγάλης Πα-
ρασκευῆς δὲν σημειώνεται που-
θενὰ ὅτι μετὰ τὸν ἀπόστολο ψάλλ-
λεται τὸ «Ἀλληλούϊα». Ἄν πρέπει
νὰ ψάλλεται, γιατί δὲν τὸ γρά-
φουν τὰ βιβλία καὶ ἂν δὲν πρέπει,
ποιὸς εἶναι ὁ λόγος; (Ἐρώτησις Πανο-
σιολ. Ἀρχμ. Χ.).

Τὸ ἐρώτημα, πολὺ σωστά, παρουσιάζεται μὲ δυὸ
ὄψεις: Ἡ πρώτη ἀφορᾷ στὸ ἂν ψάλλεται τὸ «Ἀλλη-
λούϊα» κατὰ τις μεγάλες ὥρες καὶ ἡ δευτέρα, σὲ περι-
πτώσι ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως, ποιὸς εἶναι ὁ λόγος τῆς
παραλείψεώς του.

1. Κατ' ἀρχὴν εἶναι πράγματι περίεργη ἡ σιωπὴ αὐ-
τῆ τῶν λειτουργικῶν μας κειμένων. Στὰ ἔντυπα λει-
τουργικὰ βιβλία οὔτε τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, οὔτε τις
παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων
λέγεται τίποτε γιὰ τὸ «Ἀλληλούϊα» μετὰ τὸ ἀποστολικὸ
ἀνάγνωσμα καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο τῶν μεγάλων
ὥρων. Ἄν αὐτὸ εἶχε τὴν αἰτία του σὲ κάποιο τυπο-
γραφικὸ λάθος ἢ παράλειψι, θὰ ἦταν ἀπίθανο τὸ λά-
θος αὐτὸ ἢ ἡ παράλειψις νὰ ἔγινε σ' ὅλες τις περιπτώ-
σεις αὐτές, δηλαδὴ δώδεκα φορές, ἀφοῦ τέσσερις ἀκο-
λουθίαι ὥρων ψάλλονται σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τις τρεῖς αὐ-
τὲς ἡμέρες. Οἱ διατάξεις ἐξ ἄλλου σ' ὅλες αὐτὲς τις
περιπτώσεις εἶναι τόσο λεπτομερεῖς, πὺν δὲν ἀφήνουν
περιθώριο στὴν ὑπόθεσι ὅτι πέρασε ἀπαρατήρητο ἕνα,
ἔστω, λεπτομερειακὸ σημεῖο τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν.
Μάλιστα λίγο πῶ κατὰ τὴν περιγραφὴ τῆς ἀκολου-
θίας τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν μεγάλων αὐτῶν ἑορτῶν, πὺν
ἔχει, ὡς γνωστὸν, ἀποστολικὸ καὶ εὐαγγελικὸ ἀνάγνω-
σμα, δίδεται ἢ ἔνδειξις γιὰ τὸ «Ἀλληλούϊα», ὁ ἦχος
καὶ οἱ στίχοι του. Τὸ ἴδιο γίνεται σ' ὅλα τὰ λειτουργι-
κὰ μας βιβλία, στὸν Ἀπόστολο, στὰ Μηναῖα, στὸ Τριώ-
διο καὶ στὸ Πεντηκοστάριο καὶ στὸ Εὐχολόγιο. Ὅταν
μιὰ ἀκολουθία ἔχει ἀποστολικὸ καὶ εὐαγγελικὸ ἀνάγνω-
σμα ἀπαραιτήτως μετὰ τὸν ἀπόστολο δηλώνεται ὁ ἦχος
καὶ ὁ στίχος ἢ οἱ στίχοι τοῦ «Ἀλληλούϊα». Ἔτσι γί-
νεται στὰ ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν, τῶν ἑορτῶν,
τῶν καθημερινῶν (τὰ «ἄμνημα» ἀλληλουάρια) καὶ τῶν
μυστηρίων καὶ ἱερῶν τελετῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως
βαπτίσματος, γάμου, ἐγκαινίων, εὐχελαιίου, μικροῦ καὶ
μεγάλου ἁγιασμοῦ, μικροῦ καὶ μεγάλου μοναχικοῦ σχή-
ματος, κοινῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, νεκρωσίμου εἰς
ἱερεῖς καὶ νήπια, ἀκόμα καὶ στὰ «ἀποστολοευάγγελα»

τῶν λιτανειῶν, ἀνομβρίας, σεισμοῦ, ἐπελεύσεως βαρβά-
ρων κ.λπ.

Τὸ ζήτημα ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη σημασία ὅταν κάνου-
με τὴν ὀφειλομένη ἀναδρομὴ στὰ ἀρχαῖα Τυπικά, πὺν
καὶ αὐτὰ περιγράφουν μ' ὄλες τις λεπτομέρειες τὴν
τάξι τῶν μεγάλων ὥρων. Τὰ Τυπικά ἐπὶ παραδείγμα-
τι τοῦ ἁγίου Σάββα (κῶδ. Βατοπεδίου 322/956 τοῦ
ΠΓ' - ΙΔ' αἰῶνος καὶ ἐκδ. Βενετίας 1771), τῆς Μονῆς
τῆς Εὐεργέτιδος τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, τοῦ ναοῦ τῆς Ἀνα-
στάσεως τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ ἔτους 1122, τῆς Μονῆς
τοῦ Σωτῆρος Μεσσηνίας τοῦ ἔτους 1131, τὰ νεώτερα
χειρόγραφα Τυπικὰ Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπως
Διονυσίου, Κωνσταντινίου, Ἁγ. Παύλου, Ξηροποτά-
μου καὶ Φιλοθέου, δίνουν τὴν ἴδια ἀκριβῶς εἰκόνα μ'
ἐκείνη πὺν μᾶς παρέχουν τὰ ἔντυπα. Ἐνῶ δηλαδὴ σ'
ὄλες τις περιπτώσεις ἀναγνώσεως ἀποστόλου - εὐαγγε-
λίου, καὶ μάλιστα καὶ στὸν ἑσπερινὸ τῶν Χριστουγέν-
νων, τῶν Φῶτων καὶ τῆς Μεγάλῃ Παρασκευῆς, ση-
μειώνουν τὸ «Ἀλληλούϊα» καὶ ἀπὸ ἕνα μέχρι τέσσερις
ψαλμικούς στίχους, σ' ὄλες τις ἀκολουθίας τῶν μεγά-
λων ὥρων τὸ παραλείπουν. Ἄς σημειώσουμε πὺς ἡ
συμφωνία αὐτῆ τῶν ἀρχαίων Τυπικῶν δὲν μπορεῖ νὰ
εἶναι τυχαία, ἀφοῦ μάλιστα σὲ ἄλλα σημεῖα ἢ τάξεις
τῶν μεγάλων ὥρων, ὅπως περιγράφεται ἀπὸ αὐτὰ, δὲν
εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἴδια, ἀλλὰ παρουσιάζει ποικίλες πα-
ραλλαγές. Καὶ πάλι εἶναι ἀξιοσημείωτο πὺς τὸ Τυπι-
κὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὸ Τυπικὸ τοῦ κώδι-
κος Σινᾶ 1096 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος προβλέπουν πρὶν ἀπὸ
τὰ εὐαγγέλια τῶν μεγάλων ὥρων τὴν ψαλμωδία προ-
κειμένην, ὄχι ὅμως ἀλληλουαρίων. Ἐνα Κανονικὸ -
Τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, πὺν σῶθη-
κε σὲ γεωργιανῇ μετάφρασι, καὶ ἀνάγεται στὸν Ζ' αἰῶ-
να, δὲν ἔχει τὴν ἀκολουθία τῶν μεγάλων ὥρων κατὰ
τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ἀλλὰ μιὰ μητρικὴ τῆς μορφῆ,
πὺν ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα τροπάρια, ψαλμικούς στί-
χους καὶ πολλὰ ἀναγνώσματα. Καὶ ἐδῶ πρὶν ἀπὸ τὰ
εὐαγγέλια ἔχει προκειμένα καὶ ὄχι «Ἀλληλούϊα». Ρη-
τῶς δὲ στὸν ἑσπερινὸ τῆς Μεγάλῃ Πέμπτης σημειώνει
«Ἀλληλούϊα οὐ λέγεται». Ἀκολουθώντας τὴν ἴδια προ-
φανῶς παράδοσι ὁ πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου Νικόλαος ὁ
Μαλαξὸς τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, συνέθεσε ἀκολουθίας μεγά-
λων ὥρων γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς χωρὶς νὰ
σημειώση ἀλληλουάρια σὲς ἀκολουθίας του αὐτές.

Σήμερα τὸ «Ἀλληλούϊα» μεταξὺ ἀποστόλου καὶ εὐ-
αγγελίου περὶ ἄσχεδὸν ἀπαρατήρητο, γιατί ψάλλεται
σύντομα καὶ μόνο τρεῖς φορές, χωρὶς ἰδιαίτερη πρό-
νοια γιὰ τὸν ἦχο τῆς ψαλμωδίας του. Ἡ πρᾶξις ἔχει
φθαρῆ. Κατὰ τὴν ἀρχαία ὀρθὴ τάξι τὸ «Ἀλληλούϊα»

ψαλλόταν έννέα ή δώδεκα φορές (3X3 ή 3X4), σέ όρισμένο ήχο και μέ καθορισμένους ειδικούς ψαλμικούς στίχους, που κάθε φορά αναγράφονται στα λειτουργικά βιβλία και στα χειρόγραφα και κυμαίνονται από ένας μέχρι τρείς ή τέσσερις. Τό εισήγε ό άναγνώστης μέ τή φράση «Άλληλούια. Ψαλμός τῷ Δαβίδ», ό διάκονος έλεγε, όπως και στό προκειμένο, τό «Σοφία. Πρόσχωμεν» και κατά τήν ψαλμωδία του γινόταν ή θυμίασις, λεγόταν ή εύχή του εὐαγγελίου, ή εύλογία του διακό-

νου - εὐαγγελιστοῦ και γινόταν ή μεταβίβασις του στον άμβωνα. Ήταν δηλαδή ένα ζωτικό στοιχείο, μέ έντονη παρουσία στην άκολουθία και μέ συγκεκριμένο λειτουργικό προορισμό. Ή μη σημείωσις του στις άκολουθίες των μεγάλων ώρων σημαίνει σαφώς ότι τό «Άλληλούια» δέν ψαλλόταν κατ' αυτές. Οι μαρτυρίες των λειτουργικών βιβλίων, έντύπων και χειρογράφων, είναι όμοφώνες.

(Συνεχίζεται)

Η Ω Ι Δ Η Τ Η Σ Θ Ε Ο Τ Ο Κ Ο Υ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την σελίδα 260)

δισταχμόν τό πρωτάκουστον μήνυμα, ότι ή άνούμφευτος και άγνή αυτή Παρθένος θά γεννήσει υιόν, διότι: θά τήν έπισκιάσει Πνεῦμα Άγιον και δύναμις του Ύψίστου. Και ό έγγαμος Ζαχαρίας άμφιδάλλει, όταν ό αρχάγγελος τόν πληροφορή, ότι: εισηκούσθησαν αί προσευχάι του και θά άποκτήσει εις τά γηρατειά του τέκνον, δια τό όποιον επί τόσα έτη παρεκάλε: τόν Θεόν.

Πώς να μη έκσπάσει ό θαυμασμός της Έλισάβετ, προς τήν νεαράν συγγενή της Μαριάμ, μέ ένθουσιώδεις λόγους μακαρισμού δι' Αὐτήν, διότι είχε τήν τελείαν πίστιν να άποδεχθῆ, (μέ πλήρη ύποταγήν εις τό ένώπιόν Της, άποκαλυφθέν θέλημα του Θεού), «ότι έστα: τελείως τοίς λελαλημένοις αυτή παρὰ Κυρίου»;

2. Και πράγματι: είναι μακάριος ό άνθρωπος που δέν άντιμετωπίζει μέ σκεπτικισμόν τά λόγια του Θεού. Ο χριστιανός έξετάζει: μόνον τί λέγει: και τί ζητεί ό Θεός. Δέν τό συζητεί και δέν τό θέτει υπό διαμφισδότησιν. Ο,τι λέγει τό Εὐαγγέλιον, είναι: θεία άποκάλυψις, έγκυρος και αθθεντική. Δέν κρίνεται μέ τήν νοοτροπίαν του όρθολογισμού, αλλά μέ τήν λογικήν της πίστειως.

Είναι δέ ή πίστις άξία και έμπρέπουσα εις τό λογικόν μας. Διότι ή άνθρωπίνη γνώσις κατά τό πλείστον βασίζεται εις τήν πίστιν. Και χωρίς πίστιν είναι αδύνατος, όχι μόνον ή έπιστήμη και ή πρόοδος, αλλά και ή στοιχειώδης πολλάκις θεολογία δια ζητήματα της καθημερινής ζωής, διότι: όλα αυτά προϋποθέτουν πληροφορήσιν, δηλ. πίστιν εις πρόσωπα και δεδωμένα στοιχεία και πορίσματα, άκρίβη και εις μηχανάς... Πολύ μάλλον άλήθεια: μεταφυσικά και ήθικα προϋποθέτουν άποκάλυψιν άνωθεν, έάν πρόκειται να μη είναι: απλώς θεωρία, άλλ' αλήθεια: έγκυροι, φέρουσαι τό κύρος της ύψιστης αθθεντίας. Αὐτή δέ είναι: ό «μόνος άληθινός Θεός και, όν άπέστειλεν, Ίησους Χριστός» (Ίω. ιζ' 3).

3. Μη προσδληματίζεσαι, χριστιανέ: και μη προσάλλης δισταχμούς, ως αυτοί που πολλάκις άκούονται: «μά, γίνονται αυτά; Και μπορούμεν, εις τήν εποχήν μας, να τά εφαρμόσωμεν; Ή, είναι: δυνατόν να άκολουθήσωμεν όλα όσα λέγει τό Εὐαγγέλιον και να επιδιώσωμεν και εὐδοκηήσωμεν;...» κ.τ.τ.

Ούτε, πάλιν, είναι όρθόν να άμφιδάλλης δι' όσα ό λόγος του Θεού μάς θεοαιώνει: δια τόν πνευματικόν κό-

σμον, δια τήν βασιλείαν των ούρανών, δια τήν ψυχήν, δια τήν αιωνίαν ζωήν, δια τήν μέλλουσαν κρίσιν και τά συναφή.

Αὐτά τά ζητήματα είναι, οὕτως ή άλλως, ύπερφυσικά. Δέν ύπόκεινται: εις τήν άνάκρισιν και τόν έλεγχον του ίδιου μας συλλογισμού. «Λογισμοί γάρ θνητῶν πάντες δειλοί, και έπισφαλείς αί επίνοιαι αυτών» (Σοφ. Σολ. θ' 14). Δέν είναι άσφαλείς και δέβαιαι: αί (άλληλοσυγκρουόμεναι: άλλωστε και άλληλοαναριούμεναι) θεωρία των φιλοσόφων. Δια να ριφθῆ φῶς εις τά κοσμοθεωρικά και ήθικολογικά ζητήματα, δέν άρκούν: αί πυγολαμπίδες. Και είναι: λογικόν σφάλμα ή εκ των προτέρων άπόρριψις και άγνόησις Έκείνου "Οστις έπενε: «Ε γώ ειμι: τό φῶς του κόσμου» (Ίω. η' 12).

Άλλ' ύπάρχει και άλλη όδός οδηγούσα προς τήν άλήθειαν περι των ζητημάτων που συνδέονται: μέ τόν Θεόν και ό,τι: έχει σχέσιν μέ τόν Θεόν. Και ή όδός αυτή είναι: ή διωματική προσέγγισις των άληθειών τούτων. «Γ ε υ σ α σ θ ε κ α ι ι δ ε τ ε» (Ψαλμ. λγ' 9). Ύπάρχουν δηλ. έμπειρία: που άποκτώνται κυρίως, έάν τάς ζήση κανείς.

Δια τούτο είναι: ασύγκριτον εις πειστικότητα τό προσκλητήριο του Χριστού: «ε ρ χ ο υ κ α ι ι δ ε» (Ίω. α' 47).

Έλα, λοιπόν, άνθρωπε: πλησίασε τόν Χριστόν. Μη μένης εις άπόστασιν. Λάθε δέ τήν άπόφασιν να Τόν πλησιάσης, όχι: μέ θεωρητικά, αλλά μέ έμπρακτα δήματα. Γνώρισε μέ άμεσον τρόπον τόν λόγον Του, τό Εὐαγγέλιόν Του. Προσπάθησε να προσαρμοζής πάντοτε τήν ζωήν σου προς ό,τι: Έκείνος προδιέγραψε, δια τά επί μέρους (άτομικά, οικογενειακά, κοινωνικά — ήθικά εν γένει: — θέματα και διωμικά άναζητήσεις). Και θά ίδης και θά θεοαιωθής, ότι: προχωρείς εις άληθή «επίγνωσιν» του Θεού, περι του Όποίου θά σε πληροφορή ή καρδιά σου, ή συνείδησίς σου, και ένα άλλο αίσθητήριο: πνευματικόν, τό όποιον θά σε βοηθή να «(δι:) αισθάνσαι» τήν παρουσίαν και τήν χάριν του Θεού.

Ή πίστις ήρχισε ήδη τό έργον της.

Και ή Ύπεραγία Θεοτόκος υπηγόρευσε τό μήνυμά της προς τήν καλοπροαίρετον και επιδεικτικήν ψυχήν:

«Μ α κ α ρ ί α ή π ι σ τ ε υ σ α σ α ο τ ι : έ σ τ α : τ ε λ ε ι ω σ ι ς τ ο τ ι ς λ ε λ α λ η μ ε ν ο ι ς α υ τ η π α ρ α Κ υ ρ ί ο υ.»

(Συνεχίζεται)

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Παρά τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ νηστεύουν, κάθε χρόνο, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν τεσσάρων περιόδων νηστείας τῆς Ἐκκλησίας τους, ἀγνοοῦν οἱ πῶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Χριστιανοὺς τὴν σημασία τῆς νηστείας, ἐνῶ ἐκεῖνοι πὺ δὲν νηστεύουν θεωροῦν τὴν νηστεία σὰν «παπαδικὴ ἐφεύρεσι» ἢ περιττὸ τύπο, πὺ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν ζωὴ ἐνὸς σύγχρονου «προοδευτικοῦ», «μορφωμένου», «πολιτισμένου» κ.λπ. ἀνθρώπου. Γιὰ τοῦτο τὸν λόγο πρέπει τόσο οἱ πρῶτοι ὅσο καὶ οἱ δεύτεροι νὰ συνειδητοποιήσουν μερικὲς ἀλήθειες, πὺ δείχνουν τὸν παγκόσμιον χαρακτήρα τῆς νηστείας, παρουσιάζοντας, συγχρόνως, τὴν σημασία τῆς γιὰ τὴν ἀνθρωποποίησι τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ νηστεία —σὰν ἀποχὴ ἀπὸ κάθε εἶδος τροφῆς ἢ σὰν ἀποχὴ ἀπὸ ὠρισμένα εἶδη τροφῶν— ἀνήκει σ' ἐκεῖνα τὰ θρησκευτικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε σὰν παγκόσμια, δεδομένου ὅτι τὰ συναντοῦμε σὲ ὅλες σχεδὸν τῖς θρησκείες καὶ σὲ ὅλους τοὺς λαούς. Καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ Χριστιανοί, πὺ δὲν ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὴν ζωὴ τῶν μὴ Χριστιανικῶν θρησκειῶν ξέρουν π.χ. ὅτι οἱ Μωαμεθανοὶ νηστεύουν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ μῆνα Ραμαζάν —πρὶν ἀπὸ τὴν γιορτὴ τοῦ Μπαϊράμ— καθὼς καὶ ὅτι, μέχρι σήμερα, ἡ νηστεία ἀνήκει στὰ πῶ βασικὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα τῶν Μωαμεθανῶν.

Φυσικὰ μπορεί κανεὶς νὰ πῆ ὅτι ἡ νηστεία ἀνήκει σ' ἐκεῖνα τὰ μὴ χριστιανικὰ φαινόμενα πὺ, ἀργότερα, πῆραν χριστιανικὸ χρῶμα. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι σωστό, γιατί ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐνήστευσε σαράντα μέρες (Ματθ. 4,2), δείχνοντάς μας, μὲ τὸ παράδειγμά του, τὴν δύναμι τῆς νηστείας σὰν μέσο ὑπερνικήσεως τῶν ἀδυναμιῶν μας. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ στὴν περίπτωσι τῆς νηστείας μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν Χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ τῖς μὴ χριστιανικὲς θρησκείες. Γιατί ὁ Χριστιανὸς δὲν θεωρεῖ τὴν νηστεία σὰν σκοπὸ, δεδομένου ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς τὴν χρησιμοποιεῖ σὰν μέσο τελειοποιήσεως καὶ πνευματικῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκτὸς αὐτοῦ χάνει ἡ νηστεία τὴν σημασία τῆς ἀν μεταβληθεῖ σὲ τύπο, πὺ δὲν συνοδεύεται ἀπὸ μιά ἐμπρακτὴ καθημερινὴ ζωὴ. Τοῦτο ἀποδεικνύεται, μεταξὺ τῶν ἄλλων, μὲ βάση τὸ περιεχόμενο ἐνὸς τροπαρίου τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο μᾶς λέει: «Νηστεύσαμεν νηστείαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ ἀληθῆς νηστεία ἢ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσις, ἐγκράτεια

γλώσσης, θυμοῦ ἀποχὴ, ἐπιθυμιῶν χωρισμὸς, καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιπορίας. Ἡ τούτων ἔνδεια, νηστεία ἐστὶν ἀληθῆς καὶ εὐπρόσδεκτος».

Γιὰ τοῦτο τὸν λόγο δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός ὅτι στὴν δυτικὴ Εὐρώπῃ ἀνακαλύπτουν πολλοὶ χριστιανοί, συνεχῶς, τὴν κοινωνικὴ διάστασι τῆς νηστείας. Πολλοὶ χριστιανοὶ π.χ. ζοῦν μιά μέρα ἀσθητῆς νηστείας, προσφέροντας, συγχρόνως, τὸ ἀντίτιμο ἐνὸς πλούσιου φαγητοῦ σὲ κάποιο φιλανθρωπικὸ ὄργανισμὸ τῆς προτιμώσεως τους. Σ' ἕνα δὲ γερμανικὸ περιοδικὸ δημοσιεύθηκε ἡ εἰδησι ὅτι στὴν Γαλλία ὑπάρχουν ἐστιατόρια, ὅπου μπορεί κανεὶς νὰ φάει ἕνα πὺ πτωχὸ καὶ πὺ λιτὸ φαγητό, πληρώνοντας, συγχρόνως, τὸ ποσὸ πὺ θὰ ἔδινε σ' ἕνα πολυτελὲς ἐστιατόριο γιὰ ἕνα πὺ πλούσιον φαγητό. Τὸ ποσὸ πὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν τιμὴ τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ πλούσιου φαγητοῦ ἀνήκει στοὺς πτωχοὺς.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ ξεχάσουμε ὅτι στὴν κοινωνικὴ διάστασι τῆς νηστείας ἀνήκει καὶ ἡ ὑγεία, σὰν καρπὸς τῆς νηστείας. Τοῦτο ἀποδεικνύεται τόσο μὲ βάση τὸ γεγονός ὅτι ἡ νηστεία, σὰν θρησκευτικὸς θεσμὸς, συμβάλλει πὺ στὴν διατήρησι τῆς ὑγείας, ὅσο καὶ μὲ μὴ θρησκευτικὰ, «κοσμικὰ», κριτήρια. Στὴν Γερμανία π.χ. τονίζουν οἱ γιατροί, συνεχῶς, ὅτι στῖς πῶ βασικὲς αἰτίες ὠρισμένων ἀσθενειῶν, πὺ ὀδηγοῦν στὴν ἀναπηρία ἢ τὸν θάνατο, ἀνήκει τὸ ὅτι οἱ «πολιτισμένοι» λαοὶ τῶν πλουσίων χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τρῶνε «μέχρι χορτασμοῦ». Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν Γερμανῶν καὶ, κυρίως, τῶν Γερμανίδων πὺ ν η σ τ ε ὑ ο υ ν μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν διατήρησι τῆς ὑγείας τους ἀξάνει συνεχῶς.

Ἄν δὲ —τέλος— λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι μόνον τὰ ζῶα τρῶνε «μέχρι χορτασμοῦ», μπορούμε νὰ πῶμε ὅτι στῖς πολλὲς διαφορὲς, πὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ ζῶα καὶ τὸν ἀνθρώπο ἀνήκει καὶ τὸ ὅτι ὁ ἀνθρώπος μπορεί —ἀν θέλει καὶ ὅταν θέλει— νὰ νηστείει. Μὲ ἄλλα λόγια: ἡ νηστεία εἶναι καρπὸς τοῦ ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀποφασίσει τὸ τί θὰ φάει, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι ἡ νηστεία μεταβάλλεται σὲ πὺ βασικὸ μέσο ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῖς ἀδυναμίες του. Γιατί ὅποιος δὲν εἶναι σὲ θέσι νὰ περιορίσει ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ τὸ φαγητό του μὲ κριτήριον τὴν ψυχικὴ του καὶ σωματικὴ του ὑγεία δὲν κατορθώνει ποτὲ ν' ἀπολαύσει τῖς μεγάλες χαρὲς ἐνὸς ἀνθρώπου, πὺ ζῆ τοὺς καρποὺς μιάς ζωῆς πὺ μπορεί νὰ χαρακτηρισθεῖ πραγματικὰ ἐλεύθερη.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

‘Η τέχνη τῆς ἀγάπης*

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

5. Ἔρση τῶν ἐπιφυλάξεων

Μιά τέτοια στάση αἶρε: πολλές φορές τίς δικές μας ἐπιφυλάξεις κατά τῆ συνάντησῃ. Ἡ τέχνη τῆς ἀγάπης καί γενικότερα ἡ ποιμαυτική τέχνη ἔγκαιτα: στήν ἔρση τῶν ἐπιφυλάξεων ἐκ μέρους τοῦ ποιμαυνομένου. Ἡ προσφορὰ τῆς σωτηρίας χρειάζεται: γὰ γίνε: μὲ τρόπο ὥστε γὰ μπορέσει γὰ γίνε: ἀποδεκτῆ.

Καίτοι: ἀκραιό, ἐν τούτοις διαζωγραφίζε: στήν ἐντέλεια τῆ σκέψῃ μας τὸ πιδ κάτω ἀνέκδοτο.

Ἀπὸ ἀπροσεξία πέφτε: ἀπὸ τὴν ἀποδάθρα στή θάλασσα ἕνας Ἑβραῖος καί κινδυνεύοντας γὰ πνιγεῖ καλεῖ σὲ βοήθεια. Κάποιος παραστυκὸς σπύδει γὰ βοήθεισῃ, σκύδει, δουτάε: στὰ γερά καί λέε: στὸν ἄλλο: «Δώσε μου τὸ χέρι: σου». Ὁ Ἑβραῖος στοιχώντας στήν παραδοσιακῆ νοοτροπία οἰκονομικῶν συναλλαγῶν τῆς φυλῆς του στέκει, ἀκόμα καί σ’ αὐτὴν τὴν ὕστατη στιγμή πὸ διατρέχε: τὸν ἔσχατο κίνδυνο, ἐπιφυλακτικὸς καί «δὲν δίνε:» τὸ χέρι του. Ὁ ἄλλος ἀντιλαμβάνετα: ὅτι καί: δὲν εἶπε ἢ δὲν ἔγινε σωστά. Πρὸς στιγμή αἰσθάνετα: ἀμήχανα γὰ τὸ πῶς θὰ ἐνεργήσει. Ἐαφνικὰ φωτίζεται: ὁ νοῦς του καί τείνοντα: τὸ δικὸ του χέρι: τοῦ λέε: «Πᾶρε τὸ χέρι: μου». Ὁ ἄλλος ἀπλώνε: τὸ δικὸ του γὰ «γὰ πάρε:» τὸ χέρι: καί σώζετα:.

Ὁ ποιμένας «τοῖς πᾶσι γίνετα: τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ» (Α΄ Κορινθίους θ΄ 22). Λαμβάνε: ὑπόψη του καί τίς ἐλάχιστες ἐπιφυλάξεις τοῦ πλησίον. Ἐέρει: γὰ κρατάε: τὰ δικὰ του λογιστικὰ βιβλία, στὰ ὁποῖα προηγείτα: ἢ στήλη «δοῦνα:» καί ἔπειτα ἢ στήλη «λαβεῖν», χωρὶς αὐτὸ γὰ τηρεῖτα: πάντοτε ἀπόλυτα, γιὰτι εἶνα: φορές πὸ ἐπεμβαίνουσι οἱ ἀρχές τῆς «ποιμαυτικῆς» καί ὄχι: τῆς «πολιτικῆς οἰκονομίας».

Ὅταν ἢ κίνηση αὐτῆ προσεγγίσεως τοῦ ποιμένα εἶνα: καρπὸς μακρῆς μαθητείας, ἀσκῆσεως καί μακρόχρονης δίας πάνω στὸν ἑαυτὸ του, τότε στή γνησιότητά της μεταδίδε: τὰ αὐθεντικὰ αἰσθήματα πὸ τὸν διακατέχουσι. Ἡ κίνηση αὐτῆ εἶνα: ἀγάπη ἀνυπόκριτη καί ἀνεπιτήδευτη. Ἡ ἀνελικρινῆς σωματικῆ ἐκδήλωσῃ ὅσο ἐπιτή-

δεια καί γὰ γίνετα: φανερώνετα: ἐπιτηδευμένη, ψεύτικη καί κραυγαλέα. Ἐκεῖνο πὸ ἔχει: σημασία εἶνα: ἢ ἐναρμόνιση τῶν κινήματων τῆς ψυχῆς πρὸς τίς κινήσεις τοῦ σώματος γὰ γὰ ἐπέρχετα: ἢ ἐπιθυμητῆ «ὁμόνοια ψυχῶν καί σωμάτων» καί κατὰ τὴν ἀσκηση τῆς ποιμαυτικῆς μας διακονίας.

Ἡ ἀγάπη πάντα στέγει

Ἀντιληφθήκαμε μὲ ὅσα ἐλέχθησαν μέρη: τώρα μιά σωματοφυκική προσέγγιση τῆς διαπουμάνσεως ἔτσι ὅπως αὐτῆ ἐξάγετα: ἀπὸ κείμενα τοῦ ἀββᾶ Ἰσακ τοῦ Σύρου. Ἰδιαίτερα πειστικῆ καίτοι: πειστικῆ —πρβλ. τὸ «ἀνάγκασαν σεαυτὸν»— ἦταν ἢ ὑποδεικνυομένη συμπεριφορὰ κατὰ τὴν συνάντησῃ καί τὸ ὄλο τελετουργικὸ τῶν σωματικῶν κινήσεων στὸ κείμενο πὸ παραθέσαμε.

Οἱ κινήσεις αὐτῆς ἐπεκτείνουσι: στήν ὀλικότητα καί σωματικότητά τους πέρα ἀπὸ τὴν ἐκφραστικῆ δυνατότητά τους ὡς δηλωτικὸς μόνον τιμῆς καί σεβασμοῦ. Στήν ὑπολειπόμενη καί ἐλλειμματικῆ συμπεριφορὰ τῶν ἄλλων, ὅταν ἐκεῖνοι: εἶνα: ἀκόμα καί «λιαν κακοὶ κατὰ τὴν πολιτεῖαν αὐτῶν» καλοῦμεθα γὰ μὴ τοὺς ἐλέγξουμε μήτε γὰ τοὺς ὀνειδίσουμε, ἀλλὰ ρητὰ μᾶς ὑποδεικνύετα::

«Ἀπλώσον τὸ φόρεμά σου καί σκέπασον τὸν πιαύοντα, καί ἐὰν δὲν δυνηθῆς ν’ ἀναδεχθῆς σὺ τὰ παιίσματα καί τὴν παιδείαν καί τὴν ἐντροπὴν ἀντ’ αὐτοῦ, κᾶν τουλάχιστον ὑπόμεινον, καί μὴ κατασχόνῃς αὐτὸν» (Δόγος ΝΗ΄ σ. 211).

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 249 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 21 τεύχους.

σ ἐ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Ἡ ἀμαρτία ξεσκεπάζει καὶ ξεγυμνώνει τὸν ἄνθρωπο τὸν ἀφήνει ἐκτεθειμένο καὶ ἐπαίσχυντο. Καὶ τότε, ὁ πεπτωκὴς ἄνθρωπος σπεύδει νὰ κρύψει τὴ γυμνότητά του ἢ εὐχεται ν' ἀνοίξει ἡ γῆ καὶ νὰ τὸν καταπιεῖ γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι νὰ κρυφτεῖ. Σ' αὐτὴ τὴ φάση ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ μᾶς συνιστᾷ ν' ἀπλώσουμε τὸ φόρεμά μας καὶ νὰ σκεπάσουμε τὸν πταίοντα ἀπὸ τὰ δλέμματα τῶν περιέργων κ: ἂν ἀκόμα αὐτοὶ περάσουν ἀπὸ μπροστὰ μας καὶ τὸν ἀναζητήσουν νὰ αἰσθανθεῖ καλυμμένος καὶ ἀσφαλῆς.

Οἱ ἐκφράσεις αὐτὲς δὲν εἶναι φιλὲς εἰκόνες καὶ λεκτικὰ πυροτεχνήματα. Ἀντικατοπτρίζουν μιὰ πρακτικὴ αἰώνων. Ἀπὸ τότε, πού καὶ τὸ ρούχο, τὸ ἐνδυμα, δὲν ἦταν φτιαγμένο ἐπὶ μέτρῳ σὺν τῷ σώμα μας, ἀλλὰ εἶχε περιθώριο νὰ καλύψει καὶ ἄλλους... Ἡ σημερινὴ μόδα, πού θὰ μπορούσε νὰ ὑποστηρίξει κάποιος ὅτι εἶναι δηλωτικὴ τοῦ αὐτομισμοῦ τῶν καιρῶν, καλύπτει τὸ περιγράμματά μας καὶ μόνο, σκεπάζει μόλις καὶ μετὰ τίνας τὰ δικὰ μας τὰ μέλη. Ἡ σημερινὴ μόδα εἶναι μιὰ μόδα τῆς «διαφάνειας».

Ἄλλοτε τὰ πράγματα δὲν ἦταν ἔτσι καὶ ἡ προτροπὴ τοῦ ἀββᾶ μπορούσε νὰ υλοποιηθεῖ. Στὴν περίπτωσή, δηλαδή, πού οἱ ἀποδέκτες τῆς συστάσεως εἶχαν τὴν πρόθεσιν νὰ ἐνεργήσουν ἀναλόγως. Γιατί συνήθως στάση εἶναι ἡ δημόσια προβολὴ τοῦ παραπτώματος, ἡ προσβολὴ, ἡ μομφή, ὁ ἔλεγχος, ὁ ὀνειδισμὸς, τὸ ξενοτρόπισμα, ἡ διαπύμπευση τοῦ ἄλλου μπροστὰ σὲ ὄλους, τὸ θγάλλισμα στὴ φόρα μυστικῶν καὶ ἀπορρήτων, ἡ καταγγελία στοὺς προϊστάμενους, σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα πού καλύπτει καὶ τίς δύο δυνατὲς στάσεις εἶναι ἓνα περιστατικὸ ἀπὸ τὸν βίο τοῦ ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ, μεγάλου ἀσκητοῦ καὶ ἐπισκόπου αἰγυπτιακῆς πόλεως, πού πέθανε στὰ τέλη τοῦ 4ου μ.Χ. αἰώνα. Ἀναφέρεται στὸ Γεροντικὸ (Λόγος 1: ἡ παράθεσιν ἀπὸ τὸ Εἶπε Γέρον..., σ. 41-42).

Ἦλθε κάποιε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς σ' ἓνα τόπο γιὰ νὰ φάη. Καὶ ἦταν ἐκεῖ κάποιος ὁποῦ εἶχε φήμη κακῆ. Καὶ συνέβη νὰ ἔλθῃ ἡ γυναῖκα καὶ νὰ μπῆ σὺν τῷ ἀδελφοῦ ὁποῦ εἶχε τὴν κακὴ φήμη. Σὰν πὸ ἔμαθαν λοιπὸν αὐτοὶ ὁποῦ κατοικοῦσαν ἐκεῖ, ταράχθηκαν. Καὶ συνάχθηκαν γιὰ νὰ τὸν διώξουν ἀπὸ τὸ κελλί. Καὶ μαθαίνοντας ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ἀμμωνᾶς ἦταν σ' ἐκεῖνο τὸν τόπο, πῆγαν καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ ἔλθῃ μαζί τους. Μόλις τὸ κατάλαβε ὁ ἀδελφός, πῆρε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἔκρυψε σ' ἓνα μεγάλο πιθάρι. Ἐνῶ ἐρχόταν τὸ πλήθος, εἶδε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς τί συνέβη καὶ γιὰ χάριν τοῦ Θεοῦ σκέπασε τὸ πρᾶγμα. Μπῆκε, κάθισε

πάνω σὺν τῷ πιθάρι καὶ πρόσταξε νὰ ἐρευνηθῇ τὸ κελλί. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐβραζον καὶ δὲν βρήκαν τὴν γυναῖκα, εἶπε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς: «Τί ἔγινε λοιπόν; Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς συγχωρήσῃ». Καὶ ἀφοῦ προσευχήθηκε, τοὺς ἔδραλε ὄλους ἔξω. Πιάνοντας δὲ τὸν ἀδελφὸ ἀπὸ τὸ χέρι, τοῦ εἶπε: «Νὰ προσέχῃς τὸν ἑαυτὸ σου, ἀδελφέ». Καὶ λέγοντας αὐτὸ, ἔφυγε».

Νομίζω ὅτι περιττεύουν τὰ σχόλια. Ἡ ἐνέργεια ἐκείνη δὲν ἦταν πράξις ἀδιαφορίας. Ἦταν μέγιστο μάθημα καὶ πρὸς τίς δύο κατευθύνσεις. Μὲ διακριτικὴν καὶ προσοχὴ ὁ ἀββᾶς ἔδρανε τὰ πράγματα στὴ θέση τους. Σ' αὐτὲς τίς περιπτώσεις ὁ ἄνθρωπος γίνεται: «Θεὸς ἐπίγειος» ὅπως διηγούνται γιὰ τὸν ἀββᾶ Μακάριο τὸν μεγάλο (Λόγος 16', Εἶπε Γέρον..., σ. 157).

Γιατί, καθὼς ὁ Θεὸς σκεπάζει τὸν κόσμον, ἔτσι καὶ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος σκέπαζε τὰ ἐλαττώματα, ὁποῦ τὰ ἔβλεπε σὰν νὰ μὴ τὰ ἔβλεπε καὶ τὰ ἄκουε σὰν νὰ μὴ τὰ ἄκουε»¹².

Μ' αὐτὲς τίς σκέψεις νομίζω ὅτι ἀντιλαμβάνομαστε τὸ πὼς μπορεῖ νὰ γίνῃ πρακτικὴ ἡ ἀσκήσις ἐν ἀγάπῃ στὶς διαπροσωπικὲς μας σχέσεις, σύμφωνα πάντοτε μὲ τίς ὑποθήκες ἐκείνου, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Γέρον Ἱερώνυμος τῆς Αἰγίνης συνιστοῦσε σὲ κάποια κυρία:

«Ἄν δὲν ἔχῃς Ἰσαὰκ Σῦρο, καὶ ἂν δὲν ἔχῃς λεφτὰ νὰ τὸν ἀγοράσῃς, νὰ πάρῃς μία τσάντα καὶ νὰ βρῆς νὰ ζητήσῃς χορήματα καὶ νὰ τὸν πάρῃς»¹³.

12. Πρβλ. τὴν ἀπόκριση τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος σὲ σχετικὴ ἐρώτηση ἀδελφοῦ:

— «Ἄν δῶ φταίξιμο τοῦ ἀδελφοῦ μου, καλὰ θὰ κάμω νὰ τὸ σκεπάσω;».

— «Τὴν ὥρα ὁποῦ θὰ σκεπάσουμε τὸ φταίξιμο τοῦ ἀδελφοῦ μας, θὰ σκεπάσῃ καὶ ὁ Θεὸς τὸ δικό μας. Καὶ τὴν ὥρα ὁποῦ θὰ φανερώσουμε τὸ φταίξιμο τοῦ ἀδελφοῦ, θὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Θεὸς τὸ δικό μας».

(Λόγος 98', Εἶπε Γέρον..., σ. 203).

13. Σωτηρίας Δ. Νούση, Ὁ γέρον Ἱερώνυμος τῆς Αἰγίνης (1883-1966), Ἀθήναι, Ἐκδ. «Ἐπτάλοφος» 1978, σ. 190. Ὁ ἴδιος ἔλεγε, ὅτι τὸν Ἰσαὰκ τὸν Σῦρο τὸν εἶχε γιὰ Γεροντὰ του καὶ προέτρεπε: «Νὰ τὸν ἔχῃς καὶ σύ» (σ. 75).

«Ἀνοίξετέ τον, διαβάσατέ τον, πλουτίσατε πνευματικὰ. Βέβαια δὲν μπορούμε αὐτὰ πού γράφει νὰ τὰ κάνουμε ὅλα ἐμεῖς. Ἐκεῖνοι ἦσαν ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἐμεῖς νὰ τὰ διαβάζουμε καὶ μόνον γιὰ μετὰμοια εἶμαστε» (σ. 189).

ΑΠΟΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΣΙ ΤΟΥ ΚΡΙΣΝΑ

Του π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τής 'Ιερᾶς Συνόδου

"Αν οι οργανώσεις για τις οποίες γίνεται λόγος εδώ απειλούν την προσωπικότητα νεαρών θυμάτων, τούτο ισχύει περισσότερο για τα παιδιά που γεννιούνται μέσα στα κοινόβια και «έκπαιδεύονται» σε ειδικά «σχολεία».

Στο περιοδικό Flashlight (Δεκέμ. 1976), ὄργανο τῆς Κινεζικής και Ἀσιατικής Ἱεραποστολικῆς ἐταιρείας δημοσιεύθηκε ἄρθρο τοῦ Eileen Fite με τίτλο «Κρίσνα - Μπαμπυς» στο ὅποιο παρέχονται πληροφορίες για ἕνα «σχολείο» τῶν Κρίσνα, πού λειτουργεῖ στο Ντάλλας τοῦ Τέξας, σέ κάποιο κατεστραμμένο οἶκημα. Ἐδῶ ἔχουν συγκεντρωθῆ μικρά παιδιά ἀπό γονεῖς μέλη τῆς κινήσεως, γιά νά ανατραφοῦν «σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ Κρίσνα».

Σκοπός τῆς «διαπαιδαγωγῆσεως» εἶναι νά διδαχθοῦν τήν ὀλοκληρωτική ὑποταγή «στον Κρίσνα». Γιά τὸ σκοπὸ αὐτὸ χρησιμοποιεῖται ἡ ψαλμωδία τοῦ ὀνόματος τοῦ Κρίσνα, 1.728 φορές κάθε μέρα! καὶ ἡ ἀπάρνησι κάθε ὑλικῆς καὶ προσωπικῆς ἐπιθυμίας.

Τὸ πρόγραμμα ἀρχίζει γιά τοὺς «δασκάλους» κάθε μέρα στις 3.30 τὸ πρωῖ· τὰ παιδιά σηκώνονται μετὰ μισή ὥρα. Σὲ ὀρισμένο χρόνο πρέπει ὅλοι νά ἔχουν κάνει τὸ πρῶτο μπάνιο, γιατί τότε «οἱ δαιμονικοὶ κραδασμοὶ» εἶναι λήγοι· εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ 4 καθημερινὰ κρία «ντους».

Κατόπιν τὰ παιδιά εἶναι ἔτοιμα νά γονατίσουν μπροστά στους «θεοὺς» πού ἐξοικονίζονται ἀπὸ ἀγάλματα πού μοιάζουν μέ «κουκλίες», μπροστά στον Κρίσνα πού παίζει τὴ φλογέρα του καὶ τὴν κίβνια σύζυγό του, τὴ Ράντα. Καὶ οἱ δύο τους εἶναι ντυμένοι μέ ἐνδύματα κεντημένα μέ μαργαριτάρια καὶ στολισμένα μέ φτερά.

Τὰ μικρὰ παιδιά καλοῦνται νά ψάλλουν, νά τραγουδοῦν καὶ νά χορεύουν ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἔχουν καλοξυπνήσει. Αὐτὴ ἡ ψαλμωδία, παρατηρεῖ ὁ Fite ἐπιδρᾶ ὑπνωτικά.

Πρόκειται γιά πλῆσι ἐγκεφάλου;

Ὁ Vatsala πρόεδρος τοῦ Ναοῦ τῶν Κρίσνα στὸ Ναὸ τοῦ Los Angeles τὸ παραδέχεται αὐτὸ. Σύμφωνα μέ ἔκθεσι τοῦ Norma Meyer (Daily Breeze, 23.5.1982) ὁ Vatsala δήλωσε: «Αὐτὸ εἶναι πραγματική πλῆσι· ἐγκεφάλου· ὁ ἐγκέφαλος εἶναι πολὺ ἀκάθαρτος καὶ πρέπει νά τοῦ γίνῃ πλῆσι!»

Τὰ παιδιά ἀποχωρίζονται πολὺ νωρίς ἀπὸ τίς μητέρες τῶν κατὰ τὸν Fite ἀποτελοῦν «δῶρο» πού προσφέρεται εὐχαρίστως ἀπὸ ἀνυπόδητους νεαροὺς γονεῖς στους ἀνύπαρκτους θεοὺς τῶν.

Κανένα ἀπὸ τὰ παιδιά δὲν ἐπιτρέπεται νά ἔλθῃ σέ

ἐπικοινωνία μέ πρόσωπα πού δὲν ἀνήκουν στο προσωπικὸ τοῦ «σχολείου» χωρὶς εἰδικὴ ἄδεια. Στὴν ἔκθεσι τοῦ N. Meyer ἀναφέρεται ἡ περίπτωση: δύο ἀγοριῶν πού εἶχαν κλεισθῆ στο δωμάτιο καὶ ἔπρεπε νά γράψουν στο τετράδιό τους δύο σελίδες τὴν ἴδια φράσι: «Δὲν θέλω νά συναντήσω κανένα χωρὶς ἄδεια». Οἱ προσωπικὲς σχέσεις δὲν καλλιεργοῦνται. Ἀπαγορεύονται ἀκόμη καὶ οἱ τρυφερότητες μεταξύ γονέων καὶ παιδιῶν. «Ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ καλλιεργεῖ ἀποστροφή», εἶπε χαρακτηριστικὰ ὁ Parasatya, διευθυντῆς ἐνός Ἀσραμ γιά νεαρά ἀγόρια.

Ἔτσι τὰ παιδιά ἀποξενώνονται τελείως ἀπὸ τοὺς γονεῖς, δὲν γνωρίζουν καμμιά οἰκογενειακὴ σχέση. «Εἶσαι ἡ μαμά μου;» ρώτησε ἕνα παιδί μὲ ἐπισκέπτρια!

Ὁ Gerd Meyer, πατέρας τοῦ N. Meyer, πρῶην ἀνώτατος ἀστυνομικὸς κομισάριος στο Βερολίνο πού ἀναγκάστηκε νά μελετήσῃ σέ βάθος τὴν κίνησι τῶν Κρίσνα ἐπειδὴ ὁ γιός του ἔπεσε θύμα σ' αὐτὴ τὴν ὀργάνωσι, ἀναφέρθηκε μέ στοιχεῖα στο θέμα, ὅταν μίλησε γιά τοὺς Κρίσνα στὴν πρόσφατη «Διεθνή Συνάντησι: Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων» (Πύργος - Ἀθήνα 1984):

«Ὅλοι ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ πιστεύουμε πὼς ἡ γέννησι ἐνός παιδιοῦ εἶναι ἕνα ὀραῖο πρᾶγμα καὶ μιλάμε γιά τὸ θαῦμα τῆς γεννήσεως. Ὅμως ὁ ἰδρυτῆς τῆς ὀργάνωσεως τῶν Κρίσνα μεταβάλλει: αὐτὸ τὸ γεγονός σέ κάτι φρικιαστικὸ.

Ἰσχυρίζεται πὼς στὴν πρώτη νύχτα τῆς συλλήψεως ἀναμειγνύεται τὸ σπέρμα μέ τὸ ὄυριο καὶ στὴν πέμπτη νύχτα ζυμώνεται τὸ μίγμα. Δημιουργεῖται μιά φούσκα σέ μορφή ἐνός δαιμόσκηνου. Τὸν ἕκτο μῆνα τὸ ἔμβρυο ἀρχίζει νά κινηται: στὴ δεξιὰ πλευρὰ τοῦ σώματος καὶ μάλιστα ἂν εἶναι ἀγόρι: πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἂν εἶναι κορίτσι πρὸς τὰ ἀριστερά.

Κατόπιν ἰσχυρίζεται πὼς πεινασμένα σκουλήκια τσιμποῦν τὸ παιδί μέσα στὴν κοιλία τῆς μητέρας σ' ὀλόκληρο τὸ σῶμα καὶ λόγω τῆς τρυφερότητός του ὑποφέρει φρικτὰ βασανιστήρια μέ ἀποτέλεσμα νά χάνῃ πολλές φορές τίς αἰσθήσεις του... καὶ λέγει: πὼς τὸ παιδί κολυμπάει σέ ἕνα «πολιτὸ» ἀπὸ ἀκαθαρσίες καὶ οὐρίνη καὶ ὁ ὀμφαλὸς εἶναι ἀπ' εὐθείας συνδεδεμένος μέ τὸν οἰσοφάγο καὶ ἂν ἡ μητέρα πιτὴ κοιλία μεθάει τὸ παιδί...

Μέ τὴν οὐρίνη καὶ τίς ἀκαθαρσίες δημιουργοῦνται ἀέρια καὶ πιέζουν τὸ παιδί σπρώχνοντάς το ἔξω. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νά φαντασθῆ τι ἀντιπροσωπεύει γιά τοὺς Κρίσνα ἕνα παιδί! Καὶ κατόπιν, συνεχίζει: ὁ Πραπουπάτα, ἰδρυτῆς τῆς κινήσεως, τὸ παιδί πέφτει ἔτσι στο ἔδαφος γεμάτο ἀπὸ ἀμίκα καὶ ἀκαθαρσίες καὶ κινεῖται:

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1-1στ')

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ὁ ἄγαμος θίος δὲν εἶναι κάτι τὸ ἑτεροῦσιο, ἀλλὰ κάτι τὸ πιὸ ἀνεπιτυγμένο καὶ δύσδατο. Ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ δύο εἶδη ζωῆς δὲν ἐγκλιεταί: στὴν ὑφή, στὸ πνεῦμα τους. Εἶναι μᾶλλον ποσοτική. Τὴν κάνουν ἢ ἔκταση, τὸ πεδίο, ὅπου ἡ κλήση παραμένει: ἢ ἴδια. Ν' ἀνταποκριθοῦμε στὴν κορυφαία εὐαγγελική ἐντολή, ἀπ' ὅπου κρέμονται. Ὡς οἱ ἄλλες. Τὴν ἐντολή τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ Θεὸ μὲς ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλαϊνὸ μας.

Ὁ ἄγαμος λοιπὸν ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας, μοναχός, ποιμένας ἢ λαϊκός, διαφέρει ἀπὸ τὸν ἐγγαμιό χριστιανό. Ἀλλὰ σὲ τί κυρίως; Στὸ ὅτι ἔχει: γὰ ἐνδιαφέρεται: φλογερά, ὅπως ὁ δεύτερος καὶ μάλιστα ἰσχυρότερα ἐκείνου, γὰ πιὸ πολλοὺς «πλησίον». Μπορεῖ γὰ δουλεύει: γὰ τὴν Ἐκκλησία μένοντας μέσα στὸν κόσμον. Μπορεῖ ὅμως γὰ τὸ κάνει: καὶ ἔχοντας ἀποσπασθεῖ, τοπικά, ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις, γιῶθε: ἐνωμένος μὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς. Τὸν συνδέει: μ' αὐτὰ μὰ ἀγάπη ἀπληρστη, ἀνυπόκριτη, δίχως διακρίσεις, ἐνεργός, ἀκούμητη, πάντα πύρινη.

Κανένα δὲν θὰ θροῦμε πὺ γὰ εἶναι: τόσο «πλησίον» στὸν κάθε «πλησίον», ὅσο αὐτὸν πὺ φαίνεται: ἀπμακρο-σμένος ἀπὸ τὰ τοῦ κόσμου.

Τελειοποιώντας τὸν ἑαυτὸ του, προσδεύοντας καὶ φθάνοντας ὀλοένα πιὸ σιμὰ στίς ἐσχατιὰς τῶν ἀρετῶν, τί εἶναι: καὶ τί δὲν εἶναι; Δὲν εἶναι: ἕνας προνομιούχος ὑποψήφιος γὰ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Δὲν θεραπεύει: τὸ ἐγὼ του. Δὲν τρέφει: μὰ φιλαρέσκεια πνευματικῆς φύσης. Προσφέρει: στὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἄλλους. Μὴν ἀγάπη μὲ πολὺ φαρδὺ ὀρίζοντα. Καὶ πὺ, ἐπειδὴ ἀκριθῶς εἶναι τόσο εὐρεία, δὲν ἐξαμύζεται. Γίνεται πιὸ σφοδρὴ ἀπ' ὅτι: εἶναι: ἢ ἀγάπη πὺ ἐμπνέεται, συγκατείνεται: καὶ καλλιεργεῖται: μὲ ὄραση τὸ φυσικὸ ἔνστικτο, τὸ συνεχτικὸ ἰστό τῆς οἰκογένειας.

Μόνο κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ γήγισο εὐαγγελικὸ πρίσμα

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 253 τοῦ ὑπ' ἀρ. 21 τεύχους.

σάν ενα σκουλήκι: πὺ δγαίνει: ἀπὸ ἕνα σωρὸ κοπριές. Τοποθετεῖται: σ' ἕνα θρώμικο κρεβάτι: πὺ γεμίζει: ἀπὸ ἰδρώτα καὶ μικρόδια καὶ τὸ καυμένο τὸ παιδί δὲν μπορεῖ οὔτε τὸ σῶμα του γὰ ζύση, ὥστε γὰ μετριάση τὴ φαγούρα του».

Ὁ κ. Meyer κατέληξε: «Τὸ χρησιμοποίησα αὐτὸ σάν παράδειγμα γὰ γὰ δεῖξω πὺς ὅλα ἐκεῖνα πὺ ἐμεῖς θεωροῦμε εὐλογία, ὅπως ἀγάπη, τρυφερότητα μεταβάλλονται: στὴν κίνησι τοῦ Κρίσμου σὲ τρομακτικὸς δαίμονες. Τὸ ἄγγιγμα τῆς μητέρας στὸ παιδί, ἢ τρυφερότητα, εἶναι: γι' αὐτοὺς ἀρρώστια. Ἔτσι: δὲν πρέπει: γὰ μᾶς ξε-νίξῃ τὸ γεγονός πὺς παιδιὰ γίνονται: σὲ ἡλικία πέντε ἐτῶν ἡλίθια».

καταλαβαίνει: κανείς τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν καλλονὴ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγαμίας. Θὰ τὰ δεῖ ὅπως λάμπουν, μὲ κέντρο καὶ πρότυπο τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, στὴ ζωὴ τῶν Ἀποστόλων, τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ὁσίων καὶ πολλῶν ἄλλων Ἀγίων.

Τί πρέπει: λοιπὸν γὰ προϋπολογίσεις ἰδιαιτάτα καὶ πρώτα - πρώτα, προκειμένου γὰ στραφεῖς πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση; Τὸ ἂν μπορεῖς, ἀξιοποιώντας τὴν πρόθυμη χάρη τοῦ Θεοῦ, γ' ἀγαπήσεις περισσότερο, σὲ ἀριθμὸ καὶ τόνο, ἀπ' ὅσο ἂν ἐμπαινες στὰ δεσμὰ τοῦ ὕμναίου.

Ἀλλὰ τὴν ἴδια πρυτανεύουσα σκέψη πρέπει: γὰ ἔχει: καὶ ὅποιος ἤδη περπατᾷ στὴν τρίθο τῆς ἀγαμίας. Ἀναθεωρώντας καὶ ἀναλύοντας τὴν ὡς τώρα πολιτεία του, ὀφείλει: γὰ ἐξετάσει: ἂν ὁ κάθε διπλανός του ὕπηρεζε ὄντως προσφιλῆς γὰ τὸν ἴδιο ὅσο τὸν θέλει: τὸ Εὐαγγέλιο. Ἄν ἔχει: στὴν καρδιά του τὸν ἀπέναντί του ἄνθρωπο σάν ἀντικείμενο ἀγάπης ἀνεπιφύλακτης, πὺ δὲν ὀρωθεῖ μπροστὰ σὲ ὀποιοδήποτε πρόσκομμα, ὅμοια μ' ἐκείνη τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

Γιατί ὁ Σαμψὼν δὲν ἀπέφυγε τὸ γάμο; Δὲν εἶναι: εὐκολο γὰ δοθεῖ στερεὴ ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα. Τὰ στοιχεῖα πὺ παρέχονται: ἀπὸ τὸ συγγραφέα τῶν Κριτῶν, δὲν ρίχνουν ἀρκετὸ φῶς. Ἀφήνουν τόπο σὲ πολλὰ ἐνδεχόμενα.

Τὸ μόνο δέδοιο εἶναι: ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχε μὴν ἰδιαιτέρη εὐαισθησία ἀπέναντι στὴ γυναίκα. Τὴν κοίταξε μὲ μάτια σάν ἐκεῖνα τοῦ Ἑγγισ*. Ἐντυπωσιαζόταν, ὡς τὴν ἀναστάτωση, ἀπὸ τίς σωματικές τῆς ἀρμονίας; Τοῦ ἦταν ἀκατανίκητη ἢ ἔλεξέ τους, διολογικά καὶ πνευματικά; Ἡ ἀναζητοῦσε, ὕποσυνείδητα, τὸ γλυκύτερο γὰ τὸν ἄρρενα ὄραμα, ἐκεῖνο τῆς μητρότητος; Ἀδηλο.

Πάντως, ἔδλεπε τὸ ἄλλο φύλο μὲ μὴν ἐξιδανικευτική τάση. Ἐρωτευόταν εὐκολο, προεκτείνοντας τὴν ὕλικὴ ὀμορφιά στὸν ἐσώτερο ἄνθρωπο. Σάν δική του μοιάζει: ἢ φωνὴ πὺ ἐξομολογεῖται στὸ Ἄσμα ἀματίων: «Ἰδοὺ εἶ καλή, ἢ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. Ὄφθαλμοί σου περιστραφαί... Ὄδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἶ ἀνέδθησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ... Ὡς σπαρτίον τὸ κόκκινον χεῖλη σου... Ὡς πύργος Δαβὶδ τράχηλός σου... Δύο μαστοί σου ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι: δορκάδος οἱ νεμάμενοι: ἐν κρίνοισ... Μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί... Ὁσμὴ ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ Λιβάνου» (γ' 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11). Μὲ ὀποια γυναίκα σχετιζόταν, αἰσθητικὰ ἦταν χαρτασμένος. Ἀλλὰ καὶ ἠθικά. Τὴν ἔδρισκε ὀραία καὶ ἀπὸ μέσα, ὅπως καὶ ἀπ' ἔξω. Εἶναι: τὸ λάθος ὅπου πέφτουν, ὄχι: σπάνια, οἱ ἐρωτευμένοι. (Συνεχίζεται)

* Γάλλος ρομαντικὸς ζωγράφος τοῦ 18' αἰῶνα, πὺ ἐπιδόθηκε ἐπίμονο, μὲ ἐκθαμβωτικὴ ἐπιτυχία, στὴν ἀπεικόνισι τοῦ γυναικεῖου προσώπου καὶ σώματος.

Ἡ ποιμαντικὴ ἐπικοινωνία ἡμέρα ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ κ. Δ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Μιά μικρὴ ἀναδρομὴ

Κλείνουν 25 χρόνια (1960 - 1985) ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ ἄρχισε ἡ μετάδοση τῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας «Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς» ἀπὸ τὴν ΕΡΤ 2, παλαιότερα Κ.Ρ.Σ.Ε.Δ.Ε. καὶ Γ.Ε.Ν.Ε.Δ.

Ἐγκαινιάζοντας πρῖν, ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, στὶς 8 Ὀκτωβρίου τοῦ 1959, τὴν πρώτη σειρὰ ἡμιλιῶν, ποὺ ἠχογραφήθηκαν στὰ στούντιο τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Θεόκλητος Β', ἀνάμεσα στ' ἄλλα εἶχε τονίσει:

«Μετὰ χαρᾶς ἐγκαινιάζοντας τὴν νέαν ταύτην σειρὰν τῶν ἑβδομαδιαίων ἡμιλιῶν, ἐπιθυμοῦμεν κατὰ πρῶτον λόγον ν' ἀπονεύμωμεν τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἰθύνοντας τὸν Κ.Ρ.Σ.Ε.Δ.Ε.. Ὅπως δὲ ἰδιαίτερος ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς ἐξ αὐτῶν κοπιῶντας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοὺς ἔργω τε καὶ λόγῳ παντοειδῶς ἐργαζομένους διὰ τὴν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀρετῇ καλλιέργειαν τῶν ἀδελφῶν τῶν, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας τὴν χάριν, τὸ ἔλεος, τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Παναγάρχου καὶ Παντοδυνάμου Θεοῦ...»

Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ὕλικόν σῶμα, μετ' ὕλικας ἀποκλειστικῶς ἀνάγκας, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ ὄντοτης πνευματικῆς, ἔχουσα ἰδιαίτερας πνευματικᾶς ἀνάγκας, αὐτοὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν ὅτι δὲν ἀρκεῖ οὔτε μόνον ἡ ἀφθονία τῶν ὕλικῶν μέσων, οὔτε ἡ ἐξασφάλις μόνης τῆς ὕλικῆς δυνάμεως, διὰ νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ. Ἡ θεαίωσις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ «οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνον ζῆσεται ἄνθρωπος», ἔχει ἀπόλυτον ἐφαρμογὴν καὶ κύρος ἐν προκειμένῳ. Δι' αὐτὸ πολλὰς συμβάλει: τοῦτο τὸ καταπραγματοκόν' ὄσον δηλαδὴ μεγαλύτερα καὶ ἀφθονώτερα εἶναι τὰ ὕλικά ἀγαθὰ, τόσον ἐντονιώτερος ἐνίσταται εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς

δυστυχίας, διότι ἀκριδῶς ἀγνοεῖται ἡ πνευματικὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ περιφρονοῦνται αἱ βαθύτεραι ψυχικαὶ του ἀνάγκαι. Αὐταὶ δὲ αἱ πνευματικαὶ ἀνάγκαι, ἄς μὴ νομίση κανεὶς ὅτι: ἐκανοποιοῦνται μόνον μετ' αὐξάνσιν καὶ ἀπόκτησιν γνώσεων, διότι εἶναι ἀποθεδευμένον, ὅτι πολλάκις μέριστον μέρος αὐτῶν τῶν γνώσεων χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ κακόν...

ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐγκαινιάζομεν τὴν Ἐκπομπὴν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἄλλὰ καὶ νωρίτερα ἀκόμα, στὰ 1948, ποὺ ἡ Ἐκκλησία, διαδίδοντας προφητικὰ τὴ μεγάλη ἀξία καὶ δύναμιν τῶν μαζικῶν μέσων ἐπικοινωνίας, εἶχε ἀναλάβει ἐγκαιρα κατηχητικὴ καὶ διαφωτιστικὴ προσπάθεια, ἰδιαίτερα τῶν νέων, ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κυρὸς Δαμασκηνὸς εἶχε υπογραμμίσει μετ' ἔμφαση:

«Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἐγκαινιάζει: σειρὰν ἑβδομαδιαίων ραδιοφωνικῶν ἡμιλιῶν διὰ τὴν διαφώτισιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ σκότει...»

Ζῶμεν εἰς ἓνα σιδηροῦν αἰῶνα, αἰῶνα σκληρότητος καὶ ἀνοικτήριμος ἀγῶνος. Ὁ νέος μετ' αὐτὴν ψυχὴν μαλακὴν ἀκόμη ἀπὸ τὰς μητρικὰς θωπείας, εὐπλαστον, ἀπειρον καὶ ἀδυνατώτιστον, ρίπτεται εἰς τὴν τρομερὰν δίληψιν καὶ καλεῖται σχεδὸν μόνος νὰ ἀνεύρῃ τὸν δρόμον τὸν εὐθύν, τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πραγματικῆς εὐδαιμονίας...

Εἰς τὸν νέον ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς ἐπαναλαμβάνεται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ τὸν βοηθήσῃ ἀκριδῶς εἰς αὐτὰς τὰς ἀποφάσεις τὰς δυσκόλους τῆς ζωῆς του. Ἡ Ἐκκλησία ἐμφανί-

ζεται ως ιδεολογικώς πεπαλαιωμένη, ως ασυμβί-
 βαστος πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς συγχρόνου ζωῆς.
 Πρόκειται περὶ πλάνης, μαρτυρούσης πλήρη ἄ-
 γνοιαν τοῦ περιεχομένου τῆς Χριστιανικῆς Διδα-
 σκαλίας. Δὲν θέλομεν γὰρ ἐπιμεινόμεν ἐπὶ τοῦ πα-
 ρόντος εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ πλήρης ἐποπτεία καὶ
 ἀντιμετώπισις τῆς παρουσίας ζωῆς δὲν εἶναι δυ-
 νατὴ χωρὶς μίαν μεταφυσικὴν θρησκευτικὴν πί-
 σταν, ἡ ὁποία γὰρ ἐξηγήσῃ τὰ θεασκόμενα καὶ πρωταρχι-
 κά προβλήματα τῆς ζωῆς. Θέλομεν ὅμως γὰρ ἐπι-
 μεινόμεν εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν
 εἶναι μόνον μεταφυσικὴ θρησκεία· εἶναι καὶ ἡ ὑψη-
 λατέρα ἠθικὴ διδασκαλία τῶν αἰώνων, ἡ περιέ-
 χουσα τὴν ἀπόλυτον ἠθικὴν ἀλήθειαν καὶ διατυ-
 ποῦσα ἀπολύτους ἠθικοὺς νόμους. Εἰς αὐτοὺς τοὺς
 νόμους εὐρίσκεται ἡ τελικὴ λύσις τῶν κοινωνικῶν
 προβλημάτων τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος ἀλλὰ
 καὶ ἡ λύσις τῶν καθ' ἕκαστον προβλημάτων, τὰ
 ὁποῖα τίθενται εἰς τὰ ἄτομα. Ἡ χριστιανικὴ διδα-
 σκαλία ἔχει τὴν αἰδίον νεότητά τῆς αἰωνιότητος...

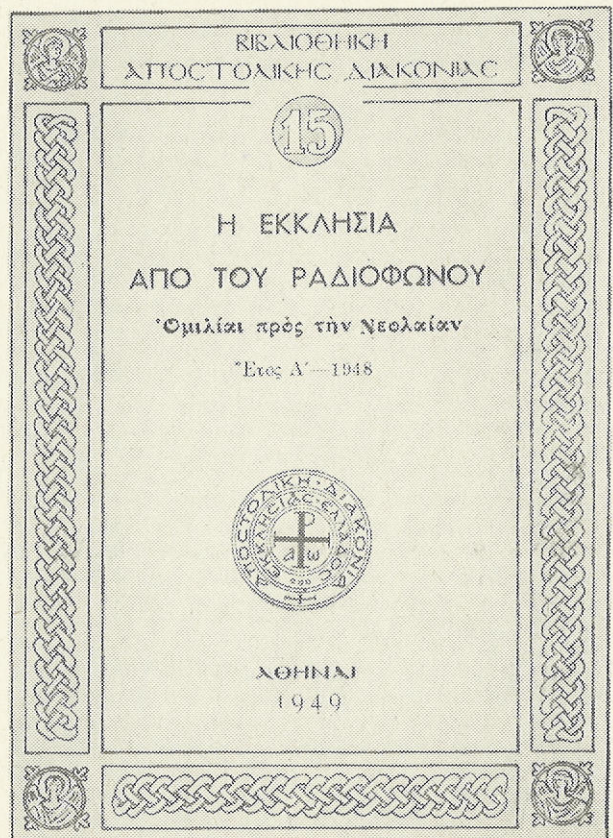
Θέλω γὰρ πιστεῦω, ὅτι πολλὰ ἀγωνιώσαί· συνει-
 δήσεις θὰ εὑρουν μὲ τὴν διαφώτισιν αὐτῆν τὴν ἐ-
 σωτερικὴν των ἀνάγκων καὶ τὴν ἰσορροπίαν των,
 ὅτι πολλὰ πλάνη, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται ὑπὸ
 τὴν περιβολὴν μιᾶς ψευδοῦς ἐπιστημοσύνης, θὰ πέ-
 σουν, ὅτι θὰ ἀνοιχθοῦν ὀφθαλμοὶ νέων πολλῶν εἰς
 τὴν ἀλήθειαν, νέων, οἱ ὁποῖοι τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ
 στεροῦνται ἠθικῶν τοῦλάχιστον ἐφοδίων διὰ γὰρ δια-
 νοεῖσιν ἐνώπιόν των καὶ ἐν μέσῳ τῶν μοραίων
 ἐμποδίων καὶ τῶν ἀνυποφύκτων πειρασμῶν, τὸν
 ὥραϊον, τὸν τίμιον δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς
 ἀληθείας».

Κάνοντας ἐξάλλου τὸν ἀπολογισμὸν τῶν δύο πρώτων,
 δοκιμασιῶν, χρόνων ραδιοφωνικῆς προσφορᾶς (1958 -
 1959), ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀνδρέας
 Φυτράκης, Γενικὸς Διευθυντῆς τότε τῆς Ἀποστολικῆς
 Διακονίας, ἀνάμεσα στ' ἄλλα εἶχε γράψει:

«Τὸ Ραδιόφωνον ἔχει καταστή, ὡς γνωστὸν,
 σῆμαρον ἰσχυρότατον ἔργον ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ
 λαοῦ. Ἐπιτακτικῆ, συνεπῶς, προβάλλει ἡ ἀνάγκη,
 ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποίησῃ κατὰ τὸν
 πλέον ἀποτελεσματικὸν τρόπον τὸ νέον αὐτὸ μέ-
 σον διαφώτισεως διὰ τὸ πνευματικὸν ἔργον Αὐτῆς.
 Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου, ἵνα ἀκούηται δὲ
 πράγματι αὐτῆ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἐκ-
 πομπὰς δὲ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον Αὐτῆς καταρτιζομέ-
 ναι, καὶ ἀποφεύγηται οὕτως ἡ παρεστρασημένη πα-
 λακόταρον παραποίησις τῶν κειμένων τῶν Ἐκκλη-
 σιαστικῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐκφωνητῶν, ἀπεφασί-
 σθη ὑπὸ καθ' ἡμᾶς Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἡ
 κατασκευὴ ἰδίου ραδιοθαλάμου, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ
 καθίστατο δυνατὴ ἡ ἠχογράφησις πασῶν τῶν θρη-
 σκευτικῶν ὁμιλιῶν, σκηνῶν θρησκευτικοῦ τε καὶ
 ἔθνικοῦ περιεχομένου, ἐκπομπῶν βυζαντινῆς μου-
 σικῆς κ.λπ., αἵτινες θὰ ἐξεπέμποντο ὑπὸ τῶν λει-
 τουργούντων νῦν Ραδιοφωνικῶν Σταθμῶν. Κατό-
 πιν πολλῶν προσπαθειῶν, ὁ ραδιοθάλαμος οὗτος
 κατορθώθη γὰρ κατασκευασθῆ ἐν τοῖς ἰσογειῶς χώ-

ροις τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη καὶ πρὸς τὴν πλευ-
 ρὰν τῆς ὁδοῦ Ἰακίου, συνεδέθη δὲ μετὰ τοῦ Ἱε-
 ροῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς, διὰ τὴν καλυτέραν λήψιν
 μελωδιῶν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐκτελουμέ-
 νων ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπλουτίσθη διὰ πάντων τῶν
 ἀναγκαίων μηχανημάτων. Μέρημα καταβλήθη, ὅ-
 πως ὁ ἐν λόγῳ ραδιοθάλαμος κατασκευασθῆ κατὰ
 τὸν δυνατὸν τελειότερον τρόπον, ὥστε γὰρ δύναται
 οὗτος γὰρ χρησιμοποιηθῆ ὀραδιότερον καὶ διὰ τὰς
 ἐκπομπὰς τοῦ ἐν καιρῷ κατασκευασθησομένου Ρα-
 διοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπιτροπὴ
 ἐξ ἐδικῶν, ἐλέγξασα τὴν κατασκευὴν τοῦ ραδιο-
 θαλάμου τούτου, ἀπεφάνθη διὰ τῆς ἀπὸ 2 Ὀκτω-
 βρίου 1959 πράξεως αὐτῆς, περὶ τῆς ἀριότητος
 τῆς τε κατασκευῆς καὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.
 Ἦδη, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ λήξαντος
 ἔτους 1959, αἱ διὰ τοῦ Ραδιοφ. Σταθμοῦ τῶν Ἐνό-
 πλων Δυνάμεων μεταδιδόμεναι ἐκπομπαὶ τῆς Ἀπ-
 Διακονίας ἠχογραφοῦνται ἐν τῷ ραδιοθαλάμῳ τού-
 τῳ. Ἐντοιοὶ καταβάλλονται προσπάθειαι, ὅπως ὅ-
 τε Σταθμὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὡς καὶ τὸ
 Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας, εἰς τὰς ἐκπομπὰς
 τοῦ ὁποῖου δὲν ἀκούεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας,
 παραχωρήσων τὸν ἀναγκαίου χρόνον ἐν τοῖς
 προγράμμασιν αὐτῶν δι' ἐκκλησιαστικὰς ἐκπομπὰς
 ποικίλου περιεχομένου. Πᾶσαι αἱ ἐκπομπαὶ αὗται
 θὰ ἐτοιμάζωνται νῦν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ραδιοθαλάμῳ
 καὶ θὰ παραδίδωνται ἑτοιμοὶ πρὸς ἐκπομπήν.

(Συνεχίζεται.)

ΣΑΝ ΣΕ ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΙΔΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΚΟ ΦΑΝΑΡΙ

Τοῦ κ. 'Ι. Μ. ΚΑΤΖΗΦΩΤΗ

Α'

Τὸ τεράστιο μεταλλικό πουλί ἀκούμπησε μαλακά στὴν πατρώα γῆ π' ἀγωνίζονταν νὰ προσβάλει τὸ γνώριμο πρόσωπό της ἀπ' τὴς ρωγμές τῆς ἀσφαλτος. Λίγο πρὶν, καθὼς ἀντίκρυξες ἔκλειο τὸ πανόραμα τῆς Βασιλεύουσας Πόλης, π' ἀνοίγε νοητικὰ καὶ ράθυμα τὴν ἀπλωσιά της σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση, νόμιζες ἀκόμη πὼς ἦταν ἀπιαστο τ' ὄνειρο, ἀπατηλὸ τὸ ταξίδι, ἓνα παιχνίδι-μα τῆς μνήμης θραμμένης ἀπὸ διαδάσματα, χάρτες παλιούς καὶ λιθογραφίες, κ: ἄς τῶχες τόσες φορές σχεδιάσει: ματαιώνοντάς το ἄλλες τόσες μὲ τὴ σκέψη καὶ μόνο ὅτι τὸ πικρὸ σήμερα θὰ βούλαξε μέσα σου τὸ ἀνυπέροκλητο χτές.

Μὰ ἡ Πόλη τῶν θρύλων καὶ τῶν ἐθνικῶν καημῶν, ἡ Πόλη τοῦ Κωνσταντίου, ἡ βασιλίδα τῶν Πόλεων ἦταν ἔκει σὲ πείσμα καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων, πὺ καμὰ δὲ μπόρσες νὰ ξεφτίσει: τὸ μεγαλεῖο της. Ἔτσι, καθὼς τὸ αὐτοκίνητο μὲ τὸν Τοῦρκο, εὐγενικὸ εἶν' ἀλήθεια καὶ προθυμότητα ὁδηγὸ, κ: ὄχ: τώρα πιά μιὰ κομψὴ βυζαντινὴ ἀμαξά νὰ τὴν τραβοῦν δυὸ καθαρόαιμα ἀραβικά ἄλογα, σ' ἔφερεν ὁλοένα πρὸ κοντὰ στὴν καρδιά τοῦ «ἔνδοξοῦ μας βυζαντινισμοῦ», στὸ κέντρο τῆς κραταιᾶς μας Αὐτοκρατορίας, καὶ παρατηροῦσες τ' ἀτέλειωτα κ: ἀγέρωχα Θεοδοσιανὰ τείχη καὶ τ' ἄλλα τὰ κατοπινα ὄλων τῶν βυζαντινῶν ἐποχῶν, τοὺς πύργους, τὴς πολειμίστρες, τὴς πύλες, τὰ ὄρθια καὶ τὰ γκρεμισμένα μετερίζια, ἡ ψυχὴ σου εὐφραίνονταν, γιὰτὶ κ: ἂν ἔπεςε ἡ Πόλη κ: ἂν σήμερα ἡ Ρωμισσὺνη εἶναι: ἔκει μειονότητα, τὰ βυζαντινὰ τείχη κρατοῦν αἰχμάλωτη τὴν ἱστορικὴ μνήμη, ἀκίνητοὺν τὸν χρόνο καὶ καταφάσκουν τὸ ἀληθινὸ της πρόσωπο, τραυματισμένο θέδαια, ἀναλλοίωτο ὅμως, ρωμαίικο πέρα ὡς πέρα.

Ἡ ἱστορία ἐκδικεῖται: κ' εἶναι ἀνελέγητη γιὰ ὅποιον ἐπιχειρεῖ νὰ σήσει αὐτὸ πὺ δὲν ἦταν μόνο ὕλη, μὰ πρῶτιστα πνεῦμα, ἔνθεη παρουσία, αὐτὸ πὺ γαλοῦχησε παλιτισμούς καὶ λαοὺς γειτονικούς καὶ μακρινούς, αὐτὸ πὺ μὲ τὸ εὖρος του ἀγκάλιασε τὴν Οἰκουμένη. Ὅπως ἔκει στὴς θαυμάσιες πόρτες τοῦ μέγιστου ναοῦ, ὅπου θγάζοντας τὴς ὀριζόντιες γραμμὲς τῶν Σταυρῶν νόμισαν πὼς κατέστρεψαν τὰ χριστιανικά σύμβολα. Νά ὅμως πὺ ὡς τὰ σήμερα τὰ χνάρια τῶν ἀθέτων γραμμῶν μένου ἀνεξίτηλα στὸ ἀγέραστο μνημεῖο τῆς Χριστιανοσύνης. Κ: ὁ Πορθητὴς πὺ γκρέμισε, ἔκαψε κ: ὅσους γλύτωσαν ναοὺς ἢ δὲ μπόρσες νὰ ἀφανίσει: μετέβαλε σὲ τζαμιά, τί θάλαγε δλέποντας ὄλα τὰ μεταγενέστερα καὶ σύγχρονα ταμὲνη νὰ μμυδνται: τοὺς τρούλλους τῆς Ἁγία - Σοφίας, τὰ περιστύλια τῶν ἰωνικῶν ναῶν, τὰ τόξα καὶ τὰ ἡμιθόλια τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν;

Ἡ ἱστορία πληρώνει: καὶ πληρώνει: πολλὸ ἀκριδὰ, τώρα πὺ ἡ σύγχρονη Τουρκία ἀνοίξε τὴς πύλες της στὸν τουρισμὸ καὶ διαλαλεῖ δεξιὰ κ: ἀριστερὰ τὸν βυζαντινὸ

πλοῦτο, πὺ σῶζεται: στὴν Πόλη καὶ στὴ μικρασιατικὴ γῆ... Ἡ διτρίνα τοῦ ἀεροδρόμιου εἶναι πραγματικά ἐντυπωσιακὴ. Ἴσως νομίσαις ὅτι προσγειώθηκες σὲ μιὰ πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἔλεγχος στὰ διαβατήρια γίνεται μὲ κομπιούτερς, οἱ ἀποσκευὲς μεταφέρονται αὐτοματοποιημένα, χωρὶς ἀνθρώπινα χέρια, ἡ καθαριότητα εἶναι ὑποδειγματικὴ. Τὸ ἴδιο καὶ στὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῆς Πόλης. Ἐξυπηρέτηση, ὑπερσύγχρονες ἀνάσεις, εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο. Μὰ μὴ διαστεις, ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, νὰ θγάλεις τὰ συμπεράσματά σου. Ἄν ἐξαιρέσεις κάποια ἀκόμη πολυσύχναστα μέρη, τοὺς χώρους πὺ ἐξυπηρετοῦν τὸν τουρισμὸ, τὰ προάστια, τὴς γειτονιὲς τῶν ἀξιωματικῶν, ἡ Ἀνατολὴ μὲ τὴν πρὸ ὀδυνηρὴ μορφή της σὲ καραδοκεῖ παντοῦ. Μὰ πρὸ πολλὸ σὺ ἄλλοτε ἀρχοντικό Φανάρι. Φτώχεια, ἐγκατάλειψη, κακομοιριά, θρώμικα σοκάκια, χαμοκέλλες, ρημαγμένα ρωμαίικα ἀρχοντόσπιτα. Εἰκόνες γνώριμες ἀπ' τὸ Κάιρο, τὴν Ἀλεξάνδρεια, τὸ Δελχί. «Στὴν Τουρκία, θὰ σοῦ πει ὁ ὁμογενὴς ξεναγός, δὲν ὑπάρχει: μεσαία τάξη. Ὑπάρχουν μόνο πλοῦσοι: καὶ φτωχοί...».

Τρισάγιο στὸν τάφο τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα στὸ Μπαλουκλή.

Εἶχε κ' ἡ Βασιλεύουσα φτωχογειτονιὲς. «Οἱ φτωχοὶ τῆς Κωνσταντινούπολης, γράφει ὁ Ράνσιμαν, ζοῦσαν μέσα σὲ μεγάλη θρόμια μὲ τὰ παλιόσπιτά τους κολλημένα στὰ παλάτια τῶν πλοῦσιων, ἴσως ὅμως ζοῦσαν καλύτερα ἀπ' τοὺς φτωχοὺς πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν. Μὲ ὄλα ἔκεινα τὰ φιλανθρωπικά ἰδρύματα δὲν ἦταν δυνατὸ ὁ λαὸς νὰ πεινάει...». Οἱ ὄροι: τώρα ἀντιστρέφηκαν. Γιὰτὶ δὲν εἶναι: μόνο τὸ Φανάρι, εἶναι: οἱ ἐργατικὲς συνοικίες, τὸ στίβαγμα ἔκτων ψυχῶν, —ὁ πληθυσμὸς τῆς Πόλης φτάνει τὰ ἔξ: ἐκατομμύρια μὰζι μὲ τὰ περίχωρα—, σ' ἓνα χῶρο πὺ φιλοξενοῦσε στὰ βυζαντινὰ χρόνια γύρω στὸ ἓνα

ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΟ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟ

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

Οἱ διατάξεις τοῦ νόμου «Ἀναδιάρθρωση μισθολογίου προσωπικοῦ τῆς Δημόσιας Διοικήσεως...», πού ψηφίσθηκε πρόσφατα, κατ' ἄρθρο καὶ στοῦ σύνολό του, ἀπὸ τὴ Βουλὴ, προβλέπεται ρητῶς ὅτι «μπορεῖ νὰ ἐπεκτείνονται... καὶ σὲ διαβαθμισμένους κληρικούς».

Στὸ ἄρθρο 26 § 2, συγκεκριμένα, ἀναφέρονται τὰ ἐπόμενα:

«2. Μὲ κοινὲς ἀποφάσεις τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ κατὰ περίπτωσιν ἀρμόδιου, οἱ διατάξεις τοῦ νόμου αὐτοῦ, μπορεῖ νὰ ἐπεκτείνονται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει καὶ σὲ προσωπικὸ τοῦ Δημοσίου ἢ Ν.Π.Δ.Δ. ἢ Ο.Τ.Α. πού δὲν ὑπάγεται στὶς διατάξεις του καὶ ἔχει βαθμολογικὴ ἢ μισθολογικὴ ἀντιστοιχία μὲ μόνιμους ὑπαλλήλους τοῦ Δημοσίου ἢ Ν.Π.Δ.Δ. ἢ Ο.Τ.Α. πού ὑπάγονται στοῦ νόμου αὐτοῦ καθὼς καὶ σὲ διαβαθμισμένους κληρικούς».

Γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἐξάλλου, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι.Σ.Κ.Ε.), μὲ ἀνακοίνωσιν (13.11.84) πού ὑπογράφουν ὁ πρόεδρος καὶ ὁ γεν. γραμματέας, αἰδεσιμολ. πρωτοπρ. κ.κ. Νικ. Αὐγερινόπου-

λος καὶ Δημ. Πλατῆς, γνωστοποίησαν ὅτι «ὁ ἀναπληρωτῆς ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν κ. Δημήτριος Τσοβόλας, κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, εἰς ἐρώτησιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Παπαρηγοπούλου, εἶπεν ὅτι ἔχει συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος, ὅτι οἱ ἱερεῖς θὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸ ἐνιαῖον μισθολόγιον».

Σημειώνουμε ὅτι ὁ νόμος αὐτὸς προβλέπει 28 μισθολογικὰ κλιμάκια (28ο ἕως 1ο) στὰ ὁποῖα θὰ ἐνταχθοῦν οἱ ὑπηρετοῦντες ὑπάλληλοι ἀνάλογα μὲ τὰ τυπικὰ προσόντα καὶ τὰ ἔτη ὑπηρεσίας τους. Ρυθμίζει τὸ χρόνο καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐξέλιξης, τὸ μισθό, τὰ ἐπιδόματα (χρόνου ὑπηρεσίας, ἐξομάλυνσης διαφορῶν μισθολογίου, οἰκογενειακῶν βαρῶν, μεταπτυχιακῶν σπουδῶν, ἑορτῶν καὶ ἀδείας κ.λπ.) καθὼς καὶ τὰ καταργούμενα ἐπιδόματα (σπουδῶν, προσωρινὸ 1.000 δρχ., προσωρινὸ προσωπικό, διορθωτικό), τὰ ποσὰ τῆς ΑΤΑ πού ἔχουν χορηγηθῆ τὸ 1982, 1983 καὶ μέχρι τὴν 30ῆ Ἀπριλίου 1984, διάφορα ἄλλα ἐπιδόματα, καθὼς καὶ «γενικὰ ἢ εἰδικὰ ἐπιδόματα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὀνομασία καὶ τὸν τρόπο πού καταβάλλονται, ἐφ' ὅσον δὲν διατηροῦνται μὲ ρητὴ διάταξιν τοῦ νόμου αὐτοῦ...» (ἄρθρο 19).

ἐκατομμύριο κατοίκους. Βέβαια σήμερα κατοικεῖται: κ' ἡ Ἀσιατικὴ ἀκτὴ, ἀλλὰ ἡ διόγκωσιν εἶναι ἀσφυκτικὴ.

Ἔρχεται ἡμῶς ἡ νύχτα νὰ διώξῃ τὴν ἀσχήμια καὶ νὰ γαμίσει: πολυχρώμα πετράδια τὸ πανόραμα πού ἀντικρύζεις ἀπ' τὸν πύργου τοῦ Γαλατᾶ. Ὡς ἐκεῖ πού φτάνει τὸ μάτι: σου βλέπεις φῶτα. Στὰ νὰ θρίσκεις: σ' ἕνα πέλαγο γαμὰτο πλεούμενα πού δὲν ἔχουν τελειωμό. Ἐδῶ κι ἐκεῖ παλάτια φωτισμένα σὰν τὸ Τόπ - Καπί, τζαμιά σὰν τὸ Σουλταϊμανιέ, γέφυρες. Ἡ κίνησιν στοὺς δρόμους, στὴ θάλασσα, ὁλοένα λιγιστεῖ. Τὰ φῶτα ἀντιφεγγίζουν στὸν οὐρανό, ἕνα σύννεφο σὰ θυμιάματα ἀνεβαίνει ψηλά. Ἦχοι: ἀνατολίτικοι, πού ἔχουν κάτι δικό μας μέσα τους, ἀκούγονται ἀπὸ πικροῦ, ὥσπου τὰ πάντα ἡσυχάζουν κ' ἡ Κωνσταντινούπολις θυθίζετα: γλυκὰ στὴν ἀγκαλιά τοῦ Μορφέα.

Ὁ ὕπνος δὲ σὲ πιάνει. Βιόνογες, ὀμίλιες, ἐντυπώσεις ἀνακατώνονται, τὸ χιτὸς αἰγίς: μὲ τὸ σήμερα, ἡ μνήμη πανίσχυρη διώχνει τὰ χαλάματα, τίς πληγές, ὅτι σοῦ ἀλλοιώνει: αὐτὸ πού κουβαλοῦσες μέσα σου, αὐτὸ πού ἔχτιζες σιγά - σιγά χρόνια τώρα καὶ τὸ πρωί, πού ὁ φθινοπωριάντικος ἥλιος «σκορπίζει μαλάματα» στὰ τειχιὰ, τὰ δέντρα, τοὺς τρούλλους, τοὺς ἀνθρώπους πού διασπικτοὶ διαδάνουν, κλείνεις τὰ μάτια σ' ὅλα τὰ παράταιρα, στὶς ἀσχήμες, σ' ὅλα ἐκεῖνα πού δὲν ταιριάζουν στὴν Πόλη, τὴν Πόλη σου, τὴν Πόλη μας. Κι ἀναδύετα: τότε

μπρός σου στοῦ φῶς τῆς μέρας μ' ὅλη τὴν ἁμορφιά, τὴν αἴγλη καὶ τὴ μεγαλοπρέπειά της. Αὐτὸ δὲν εἶναι: διόλου τυχαῖο. Ἐδῶ ἡ μνήμη θερμεύει, θρίσκει: χῶμα νὰ καρπίσει, σὲ συγκλονίζει. Κ' εἶναι ἀλήθεια πῶς καὶ ἡ μεταδύξαντιγὴ ἱστορία της ἄφησε ἀξιοθαύμαστα σημάδια φιλοτιμίας. Δὲν ἦταν ἕνας καὶ δύο, ἦταν πολλοὶ ἐκεῖνοι: πού θέλησαν νὰ τὴν προαικίσουν μὲ μνημεία, μὲ κρήνες, μὲ ἔργα τέχνης.

Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἀναμφισβήτητα σπουδαῖα καὶ λαμπρά. Ἡ κλειστή ἀγορὰ μὲ τίς 4.000 καταστήματα εἶναι: κάτι τὸ μοναδικό, μὲ τὰ κατάφορτα ἐμπορικὰ της, τὸ καλοδουλεμένο μάλαμα, τ' ἀσημικά, τὰ εἶδη λαϊκῆς τέχνης, τὰ πέτσινα, τίς κάθε λογῆς πραγμάτεις: ὑφάσματα, ταπέτα, κεχρμιπαρένια κομπολόγια, ἐδένηνα τσιμπούκια, χειροποίητα παπούτσια καὶ σαντάλια, ὅτι θάλας ὁ νοῦς τ' ἀνθρώπου. Κι: ἐδῶ τὸ Βυζάντιο ἐπιδιώγει. «Λίγες πόλεις, γράφει ἄλλοῦ ὁ Ράνασμαν, εἶχαν τὸ προνόμιον νὰ θρίσκονται σὲ μιὰ τόσο ἐξαιρετικὴ ἐμπορικὴ θέση ὥπως ἡ Κωνσταντινούπολις, πού εἶχε χτιστεῖ στὸν πορθμὸ μετὰξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου καὶ στὴ γέφυρα τῆς ξηρᾶς μετὰξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Δὲν εἶναι: καθόλου ἐκπληκτικὸ ὅτι, αἰῶνες δλόκληρους, τὸ ὄνομα τῆς Κωνσταντινούπολης ἦταν συνώνυμο τοῦ πλοῦτου — μιὰ πόλη πού οἱ θησαυροὶ της «οὔτε τελειώνουν οὔτε μετροῦντα».

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ὁ Μάρτυς Παράμονος.

ΑΘΛΗΣΕ πὸ 250 καὶ μνημονεύεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία στίς 29 Νοεμβρίου. Τὸ ὄνομά του μᾶς θυμίζει μιὰ μεγάλη ἀλήθεια. Τί σημαίνει Παράμονος; Αὐτὸς πὸν παραμένει κάπου. Ἐπεκτείνοντας αὐτὴ τὴν ἐννοια, βλέπουμε τὴν ὁμορφιά της σὶὸ χριστιανικὸ βίον. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ βιβλικοῦ ρητοῦ: «Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου». Ὅπως, ὁ Θεὸς θέλει ἀπὸ μᾶς τοὺς πιστοὺς του νὰ μένουμε ἀκλόνητοι, ἀμετάθετοι ἀπὸ τίς ἐντολές του. Ἀκόμη καὶ ἂν αὐτὸ θὰ μᾶς κόσιζε τὴν ἴδια τὴν ἐπίγεια ζωὴ μας. Προτόπῳ μας, μαζί με ὄλο τὸ γαλαξία τῶν Μαρτύρων, ὁ Ἅγιος Παράμονος.

Τὰ διαζύγια.

Ο ΔΕΙΚΤΗΣ τῶν διαζυγίων στὴ χώρα μας, ἰδίως σὰ νέα ζευγάρια, εἶναι μᾶλλον ὑψηλός. Οἰκογένειες διαλύονται, ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, συνήθως χωρὶς σοβαροὺς λόγους. Κύριες αἰτίες, ἢ ἐγωπάθεια καὶ ἢ ἄλλειψη πείρας τῆς ζωῆς. Τὸ φαινόμενο εἶναι θλιβερό. Γιατί, ἐκπὸς τῶν δυὸ συζύγων, ὑπάρχουν συχνὰ καὶ ἄλλα θύματα, τὰ παιδιά. Τραυματίζονται ψυχικὰ ἀπὸ τὸ χωρισμὸ τῶν γονιῶν τους, γίνονται εὐεπίφορα σὲ ψυχοδιανοητικὰ διαστροφές, ἀποβαίνουν ἀντικοινωνικὰ στοιχεῖα, φθάνοντας — ἢ ζωὴ τὸ βοᾷ — στὸν ἠθικὰ ἀχαλίνωτο βίον, ἀκόμη καὶ τὸ ἐγκλημα.

Ἡ Ἐκκλησία, κατεχόμενη ἀπὸ τὸ κῆδος τῆς ἰερότητας τοῦ γάμου, κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ τὴ διακηρύξει καὶ νὰ τὴ διδάσκει. Πρέπει ὅμως νὰ συνοδεύει τὸ σωτήριο λόγο της καὶ μετὰ τὴν πράξη. Ὁ ἐφημέριος ἔχει χρέος νὰ βρεῖται κοντὰ στὴν οἰκογένεια πὸν ἀπειλεῖται μετὰ διάλυση. Νὰ ρουθετεῖ, νὰ διαφωτίζει τοὺς ἐνορχίτες του συζύγους γιὰ τίς συνέπειες πὸν θὰ εἶχε ὁ τυχὸν χωρισμὸς τους. Καί, συνάμα, νὰ τοὺς μαθαίνει, ἰκανοὺς νὰ τὸ συνειδητοποιήσουν, τί ἐδλογία καὶ χαρὰ εἶναι στὸν ἄνθρωπον ἢ χριστιανικὴ οἰκογένεια. Χαρὰ καὶ ἐδλογία, πὸν δὲν ἀνταλλάσσονται μετὰ τίποτε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον.

Ἄνδρας Κεραμίδας.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΑΝ ἐφέτος δέκα χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ θεολόγου Ἄνδρα Κεραμίδα. Τὸ ὄνομά του συνδέεται ἄρρηκτα μετὰ τὸ ἐφημεριακὸ

μας Σῶμα. Γι' αὐτὸ, ὁ «Ἐφημέριος» τὸ μνημονεῖ μετὰ τὴν εὐκαιρία τῆς παρὰ πάνω ἐπετείου. Ὁ Ἄ. Κεραμίδας ἀγκάλιασε στοργικὰ τοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὸ περιοδικὸ του «Ἐνορία» τροφοδοτοῦσε πνευματικὰ τοὺς Ἱερεῖς μας, φαιτίζοντας τὴ φύση τοῦ ποιμαντικοῦ τους ἔργου. Καί, συνάμα, ἐνδιαφέρθηκε ζωηρὰ γιὰ τὰ οικονομικὰ τους προβλήματα καὶ τὴ λύση τους. Ἐγγνώμη λοιπὸν διατηρεῖται ἢ μνήμη τοῦ ἀνδρὸς σὶὸς κόλπους τοῦ Κλήρου μας.

Τὰ περιοδικὰ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων.

ΣΕ ΜΕΡΙΚΕΣ Ἱ. Μητροπόλεις, ἀπὸ δεκαετίες, ἐκδίδονται καὶ κυκλοφοροῦν ἀξιόλογα θεολογικὰ περιοδικὰ. Περιλαμβάνουν ἐποικοδομητικὴ καὶ ἐνημερωτικὴ γιὰ τὸ ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὕλη. Ὅλοι εὐχόμεσθε, τὰ περιοδικὰ αὐτοῦ τοῦ εἴδους νὰ πληθυνθοῦν στὴ χώρα μας. Γιατί εἶναι τόσο χρήσιμα. Προσφέρουν στὴν ποιμαντικὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας φῶς, τόνο, παλμό.

Βέβαια, ἢ ἐκδοσὴ τους παρουσιάζει δυσκολίες. Πὸν ἔγκειται κυρίως στὴ σύνταξή τους. Ἡ Δημοσιογραφία δὲν εἶναι προχειρολογία καὶ ἀδαημοσύνη. Ὁ σημερινὸς ἀναγνώστης ἔχει ἀπαιτήσεις. Πὸν φθάνουν ἀκόμη καὶ ὡς τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἐπιτύπου. Δὲν εἶναι πολλοὶ ὅσοι μποροῦν νὰ γράφουν λιτὰ, κομψά, μετὰ διαύγεια. Ὅλα ὅμως μποροῦν νὰ ἐπιτευχθοῦν, ὡς ἓνα ἀνεκτὸ μέτρο, ὅταν ὑπάρχει διάθεση καὶ φρονετικὸς ζήλος.

Οἱ Σεβ. Μητροπολίτες, πὸν ἢ ἔδρα τους παρουσιάζει κενὸ σ' αὐτὸν τὸν τομέα, δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐπιχειρήσουν, ὅσοτερον ἀπὸ μελέτη, τὴν πλήρωσή του;

Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως.

Ο ΑΓΙΟΣ Πρόκλος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως († 443), ἀνήκει σὶὸς Πατέρες καὶ Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Σῶζονται μέρη τοῦ κηρυγματικοῦ του ἔργου, πὸν διακρίνονται καὶ ἀπὸ ρητορικὴ ἄποψη. Ὁ λόγος του εἶναι κομψός, περιπαθής, ἐυρηματικός, μετὰ μιὰ λέξη ἀληθινὰ μεγαλοεργηματικός. Τὸν τοποθετεῖ λοιπὸν ἐπάξια πλάι σὶὸς δυὸ ἄλλους μεγάλους φροσιτηροὺς τοῦ ἁμβωνά πὸν κάθισαν στὸν ἴδιο ἐπισκοπικὸ θρόνον. Τὸ Γρηγόριο τὸ Ναζιανζηνὸ καὶ τὸν χρυσορροδὰ Ἰωάννη. Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Πρόκλου τιμᾶται στίς 20 τοῦ μηνός.